De tractandis in concilio Tr[illegible]

E. 1.° T. A.

DE TRACTANDIS IN CONCILIO OECVMENICO, ET QVALITER,

& in quem finem Patres ea differere conueniat,

F. IOANNIS ANTONII DELPHINI LIBELLVS.

ROMAE.

Alexius Laurentianus Almæ Vrbis Studij Bidellus impressit. Anno Salutis. MDLXI.

ILLVSTRISSIMO
AC REVERENDISS.
D. D. Rodulpho Pio Ep̄o
Portuensi S. R. E. Cardinali
DE CARPO.

IOANNES ANTONIVS DELPHINVS A *Casali maiore, Vicarius Generalis Apostolicus Ordinis Conuentualium S. Francisci.* S. P. D.

CVM *literas tuas accepissem Rodulphe Pie, Clarissime vir, & Cardinalis Amplissime in Pedemontana prouincia, quibus nomine Sanctissimi Domini, ac Patris omnium Christianorum hominum Papæ, iubebas, ut prætermissis omnibus ad ministerium meum, & ad præfecturam generalem, qua mandato Pontificio in toto minorum Conuentualium ordine fungor hoc tempore, spectantibus negotijs, Romam quamprimùm proficiscerer: vehementi gaudio sum affectus. incredibili enim spe, qua multis ante annis decideram, singulari alacritate quadam erigebar, ac sperare cœpi fore, ut per Concilium Oecumenicum dissidia tollerentur hominum*

Christianorum, & scissa unitas Ecclesiæ reinte-
graretur sub PIO IIII. Itaq; statim accinxi me
ad optatum iter conficiendum. Quid enim audire
optabilius poteram, q; propediem celebratum iri Ge
nerale Concilium? Cum primum uero Bononiam
uenissem, inuulgatum est Pontificium diploma; quo
indicebat Papa, futurum hoc anno, & celebrandum
in Tridentina ciuitate Vniuersale Concilium ad sa
cratissimum Dominicæ Resurrectionis diem: tum sa
tis superq; mihi animus ardere lætitia incredibili cœ-
pit: quippe cum, uulgò & passim lætari omnes uide-
rem, & auribus meis audirem, cum immortales gra-
tias agerent omnes Pontifici Maximo, & acclama-
rent, Sub PIO IIII fore uniuersalis Ecclesiæ
unitatem, pacem, et amabilem cōcordiam: cum præ-
terea intelligerem in tota Italia effundi priuatas ora
tiones ad Opt. Max. DEVM, & fieri pu-
blicas (more maiorum) supplicationes, ut auspi-
cato celebraretur cum piorum omnium salutari utili
tate Concilium. Tum statui pro exiguis meis uiri-
bus certum aliquod subsidium ferre patribus, & cæte
ris, qui sessuri essent in Concilio: non quia tot orna-
tissimis, & præstātibus uiris putarem esse necessari-
am operam meā: Sed, ut meo desiderio, quo inflam-

mabar, aliqua ex parte satisfacerem. Quoniam igitur de his rebus complura scripsi ante aliquot annos in secundo libro meo de Ecclesia, propterea feci libellum in ipso itinere (quandoquidē prolixiores erāt noctes) in quo tātum egi de tractandis in Concilio Oecumenico, & qualiter, & in quem finem conueniat Patres ea disserere: ac ideo pauca disserui, & breuius, q̄ tantum negocium postulabat: ne toties eadem repeterem. Qui enim plura ex me concupierint in hoc propositum cognoscere, integrum habebūt ea, nullo propemodum negotio, ex illo secundo libro, qui totus est de Ecclesiastica potestate, colligere. haudquaq; porrò illa particularia nominatim recensui, quæ tractare sigillatim operæprecium erit: quia facile omnium eorum, siue ad doctrinam, siue ad mores pertineant, instituere catalogum poterunt docti homines, quatenus cognouerint, qui sedebunt in Concilio, esse opportunum, uel necessarium. Hunc autem libellum ideo tibi dicatum esse uolui, Optime Cardinalis, quia & me, & mea omnia studia tibi debeo: quemadmodum enim Albertus, Patruus tuus, Carporū Comes princepsq;, et acerrimus pro Ecclesia Catholica hæreticorum oppugnator, in illud studium toto pectore incumbebat, ut studiosos, et literatos homines adiuua-

ret, iacentesq; erigeret: huiusmodi enim erat, ut natus hoc difficillimo tempore uideretur ad tuendam Romanam Ecclesiam, atq; ad illius resarciendam, & reconciliandam unitatem: quod planè ostendit in eo aureo libro, quem aduersus Erasmum Rotherodamum ædidit: Sic tu noctes, & dies cogitas quo pacto benemereri queas de uniuerso quidē populo Christiano: at in primis, & magis de hominibus doctis, præsertimq; de Theologis, qui doctrinæ suæ mirifico splēdore, ac robore ualeant periclitanti Ecclesiæ patrocinari, & succurrere. Me uerò, cum nihil propemodum essem, quia Pallade sua difficilè emergunt, quorum uirtutibus obstat res angusta Domi, complexus es, ut iam beneficio tuo propè conspicuus apud nostrates appaream. Itaq; libellum hūc meæ seruitutis, meæq; erga te obseruantiæ testimonium cumulatum nō in Bibliotheca ulla, non in gymnasio aliquo, per silentium, & quietem, in copioso, et commodo librorum numero, sed in hiberno, atq; aspero itinere magis connixum, quàm partum, pro tua singulari humanitate libenter accipe: hilariq; animo, & sereno tuo uultu, perinde ut alia mea soles, perlege: & me, ut amas, ama.

IOANNES ANTONIVS DELPHINVS E CASALI MAIORE CONVENTVALIS FRANCISCANVS

DE TRACTANDIS IN CONCILIO Oecumenico, & qualiter, & in quem finem conueniat Patres ea disserere.

NEC magis necessaria ullo unquam tempore fuit humanarum, Diuinarumq; rerum, et Ecclesiasticorum morum, & Catholicorum dogmatum sciētia: nec ob eorum inscitiam fuit ab hostibus hæreticis, cum externis, tum domesticis, maiore cum periculo impetita, oppugnataq; Sedes Apostolica, & Cathedra Petri, adeoq; uniuersa Ecclesia Catholica: imò ne piorū quidem, & catholicorum hominum conscientiæ tantis, ac tam perniciosis ambiguitatibus, & pertubationibus fuerunt agitatæ: nec magis opus habuerunt præsentaneo auxilio, et remedio, quàm hac nostra misera, et calamitosa ætate. Attamen cum incredibili dedecore stertunt, dormiuntq; in utranq; aurem, et pla-

nè ignorant non sine grauissima iactura, & damno catholicæ Ecclesiæ, quamplurimi ex his etiam, quorũ ea in primis intererat cognoscere, ac stare uigiles in acie, et assiduè pugnare cum atrocissimis hostibus Ecclesiæ, quibus de rebus conueniat Patres in Concilio Oecumenico agere, & qua ratione oporteat illos in tractandis rebus necessarijs procedere, et in quem finem de illis eisdem (ut moris est) disserere: quamuis omnes persuasum habeãt esse necesse, ut qui uerè sint partes, ac membra legitima Concilij, grauium curarum, et solicitudinum pleni sint, ac diligentiam, et studium noctes, diesq; toto pectore adhibeant, ut Ecclesiæ unitas perpetuò integra conseruetur, aut si uiolata, scissaq; in contrarias partes, opera ministrorum diaboli sit aliquando, ueluti est hoc tempore, quoad fieri potest, resarciatur. Cum igitur Pontifex Romanus, Vicarius Domini & Dei nostri Iesu Christi PIVS IIII. *generale Concilium conuocauerit, ut hæreses deleantur, controuersiæ Fidei componantur, tollantur schismata, et mores Cleri, et populi ad meliorem formam reuocentur, & deniq; unitas, & quies Ecclesiæ reparetur: Idcirco faciendũ mihi putaui, ut ijs cõstitutis, quæ in secũdo libro de Ecclesia: cumulatius disserui de Concilijs, et de omni Ecclesiastica potestate,*

ca potestate, quid in tanto negocio sentirem, eo animo proferrem, ut prodessem compluribus, atq; id præsertim spectare ad me intelligebam, quia fui aliquot annos in Tridentino Concilio, in quo etiam pro modulo uirium mearum, et pro ingenij mei exiguitate laboraui cum ijs, qui ex diuersis nationibus Theologi aderãt, ut sanctissimum Fidei, Ecclesiæ, et omnino Christianæ Religionis negocium proueheremus & feliciter absolueremus.

QVIBVS PRAECIPVIS de causis generale Concilium sit necessarium.

TRIBVS de causis præcipuis Oecumenici Concilij conuocatio est necessaria, et primũ quidẽ, ut quæcunq; ad Religionem Christianam spectent, salutariter cõponantur; deinde, ut pax, & concordia Principum Christianorum, si quando illi dissideant, concilietur. porrò ut in consultationem referatur de gerenda uniuersali cruciata. Verum quia duæ posteriores causæ Concilijs admodum accidentariæ sunt, agam de prima solum hoc loco, & tempore. Nam Concilium propriè

debet ea diligenter examinare, & diffinire, quæ spectent ad religionem, & ad promouendam in melius fidem, & uitam Christianorum: Quandoquidem Cōcilium est hominum congregatio facta legitima potestate ad unum certum locū ex omni statu hyerarchico uniuersalis, et catholicæ ipsius Ecclesiæ, nulla fideli exclusa persona, quæ audiri cupiat, & poscat, ad ea salutariter definienda, sancienda, et cōstituenda, quæ propriè ad Ecclesiæ debitum regimen, & pastum in fide, atq; in moribus referuntur. In differendis autem ijs, quæ spectant ad religionem; duo necesse est facere, quatenus requirunt tempora, Quod enim ad fidem attinet, purgare opus est inprimis Christiana dogmata, cum ab hæreticis polluta, & contaminata fuerint; quo uero ad mores, ea reformare operæpreciū est, quæ ad exteriorem cleri, & populi cultum, uiuendiq; rationem pertinent. duo hæc autem potissimum hoc tempore ideo sunt necessaria, ut Ecclesiæ unitas reparetur, & resarciatur, quæ diuisa in sectas est propemodum innumerabiles.

VTRA IN CONCILIO SIT magis necessaria tractatio ne de purganda doctrina, an de reformando Clero, & Populo.

IN aliquibus Concilijs, aut nihil, aut parum quidem tractatum est de purgatione dogmatum, & Fidei, sed plurima tractatio fuit de reformanda Ecclesia, & uniuerso populo Christiano, quia sic ea tẽpora efflagitabant, cum deprauati corruptiq; magis essent mores, quàm doctrina Fidei, at quia nunc maxime omnium ferè in cunctis populis orbis Christiani uiolata, & contaminata infeliciter est uniuersalis doctrina Fidei, ut ne unus quidem articulus hæreticorum impietate, ac pertinacia reliquus fuerit intactus, et illæsus, propterea Concilium hoc debet maximè omnium curare, ut doctrina Fidei repurgetur, ita sanè, ut ea candidior facta mirificè splendeat in cordibus piorum, & fidelium omnium, & sanè quanquam necesse est emendare, atq; ad honestiorem formam redigere corruptos mores, tamen est pluris facienda Christiana doctrina, & eius repurgatio est in primis hoc tempore, à

generali Concilio procuranda, & omnino efficienda. cum enim doctrina in hominum intimis inprimitur cordibus catholica prædicatione uerbi diuini, quod sanè tanq; Dei Optimi Maximi organum, & commodum instrumentum ingreditur per auditum, ad generandam in mentibus auditorum fidem, quæ primum spiritale fundamentum est, in quo fundata est Ecclesia, aduersus quam portæ Inferorum nequaq; præualere poterunt ullo unquam tempore quãdoquidem Christus Patrem Deum rogauit, ut fides Petri nunquam deficiat, tum purgata ipsa doctrina mirifico modo efficit homines bonos ea quidem supernaturali bonitate, quæ propria est Christianorum, quam nec sapientia huius mundi cognouit, nec humanæ uires potuerunt sine Christo, & gratia spiritus Sancti conquirere, nedũ consequi, à qua posterius facile oriuntur & proueniunt tanquam à uiuo quodam fonte humana & ciuilis bonitas, & boni, et laudabiles mores, quales docuerũt etiam morales Phylosophi, sed multo quidem exactius Theologi nostri, quorum adeptione reformari potest facillime catholicorum hominum uita. cum enim interior homo auxilio catholicæ doctrinæ sanctificatus, et iustificatus fuerit coram Deo, & iustè, & sanctè uoluntatis suæ, atq; spiritui carnem suam reluctantem

ſubiugauerit, quomodo non externam uitam ſuam reformabit in melius? quomodo lux bonorum operum, & ſanctorum morum in populis non lucebit? perinde ac arbor, cum bona fuerit, cum integram, & incorruptam radicem habuerit quomodo non proferet bonos fructus? Nimirum ex catholicis, et purgatis dogmatibus candida, & ſincera fide acceptis reformatio ſequitur exterioris uitæ, quemadmodum ex interiore ac bono ſpiritu caſta eloquia, & bona opera, exterius formantur. & interior homo ſanctificatus, & iuſtificatus haud dubie in cauſa eſt cur homo exterior bonus efficiatur, & reuocetur ad optimam frugem, & Chriſtus à nobis ante omnia cor noſtrum requirit, ut in ueritate ſimus boni, quippe quia ipſe in hunc mundum ea potiſſimum de cauſa uenit ut redimeret, ablueretq; in ſanguine ſuo, quod perditum, & inquinatum fuerat in nobis culpa, et inobedientia primi hominis parentis noſtri, & profectò experientia omnibus ætatibus, ac præcipuè hoc tempore oſtendit corruptionem morum pendere à corrupta doctrina, et contaminatis dogmatibus. Nam ſi populi doctrinam puram, & ſanctam tenerent, Eccleſiæ Catholicæ parerent, ab ea regi, & gubernari ſe libenter ex animo permitterent, omnes quidem Euangelij, & ſanæ doctrinæ ſplendidiſſimo

lumine collustrati, probè uiderent qualis, & quanta sit Ecclesiastica potestas, & oportere illi subiectos esse, atq; ab illa regi, & gubernari omnes, qui uelint esse participes meritorum Christi, sanctorum bonorũ omnium spiritualium, & deniq; beatæ uitæ. Nunc quia maxima pars Christianorum falsa persuasione ab hæreticis eo ducta est, ut æquè impiam doctrinam suscipiat, ac Euangelium, fit ut contemnat & aspernetur Vicarium Christi, & Ecclesiam Catholicam, pariterq́; illius sanctissimas ordinationes, & antiquã uiuendi rationem. At si perniciosis erroribus liberarentur, & ueritatem purgatione ipsius doctrinæ q̃; prudentissime facta, in generali Concilio à Patribus intelligerent, sine dubio mutatis animis illico mutarentur eorum mores, & uniuersa uiuendi ratio, & loquerentur, & operarentur assiduè tanquàm fideles, et catholici, subderentq́; ultro se pedibus Romani Pontificis, tanquàm uero Domini, & Dei nostri Vicario, Ac his temporibus quadrant, quæ olim de Donatistis ad Vincentium Donatistam Augustinus pulcherrimè scripsit. Quam multi (ait) quod certo scimus iam uolebant esse Catholici manifestissima ueritate commoti, & offensionem suorum reuerendo quotidie disferebant, quam multos non ueritas, & obduratæ consue-

tudinis graue uinculum colligebat, quam multi propterea putabant ueram Ecclesiam esse partem Donati, quia eos ad cognoscendam Catholicam ueritatem securitas torpidos, fastidiosos, pigrosq; faciebat. Quam multis aditum intrandi obserabant rumores maledicorum. Quam multi nihil interesse credentes, in qua quisq; parte Christianus sit ideo permanebant in parte Donati, quia ibi nati erant, & eos inde discedere, atq; ad Catholicam nemo transire cogebat. his omnibus harum legum terror, quibus promulgandis Reges seruiunt domino in timore, ita profuit, ut nunc alij dicant, iam hoc uolebamus, sed Deo gratias, qui nobis occasionem præbuit iam faciendi, et dilationum morulas amputauit. Alij dicant, hoc esse uerum, iam sciebamus, sed nescio qua consuetudine tenebamur: gratia Deo, qui uincula nostra disrupit, & nos ad pacis uinculum transtulit. Alij dicant nesciebamus hic esse ueritatem, nec eam discere uolebamus, sed nos ad eam cognoscendam metus fecit intentos, quò timuimus ne forte sine ullis rerum æternalium lucris damno rerum temporalium periremus. gratias Domino, qui negligentiam nostram stimulo terroris excussit, ut saltem solliciti quæreremus quod securi nunquam curauimus. Alij dicant, Nos falsis rumoribus terreba-

mur intrare quos falsos esse nesciremus, nisi intraremus, nec intraremus nisi cogeremur, Gratias Domino, qui trepidationem nostram flagello abstulit, expertos docuit, quàm uana, & inania de Ecclesia sua mendax fama iactauerit. Alij dicant putabamus quidem nihil interesse ubi fidem Christi teneremus, sed gratias Domino, qui nos à diuisione collegit, et hoc uni Deo congruere, ut in unitate colatur ostendit. Cum hæc omnia, quæ ad Vincentium scripsit Augustinus de Donatistis, uerè possimus dicere hac tempestate nostra de recentibus hæreticis, déq; illorum complicibus & seductis, magno studio curare debet generale Concilium, ut sana doctrina, & omnia Christiana dogmata purgentur, & probè capiantur à nullis non pijs, & Christianis hominibus, ita enim spero fore, ut populi seducti, ad gremium, & unitatem Ecclesiæ cognitis erroribus suis, & catholicis ueritatibus, quàm primum confugiant; si præsertim magistratuum gladius, & potestas non defuerit, quemadmodum spero minime defuturam, corda enim Regum sunt in manu domini, et Spiritus sancti, qui ueluti cõcilijs præest, adiuuat similiter, studia, conatus, & acta omnium Conciliorum, ut felicem habeant in Ecclesia Catholica euentum. Deinde cum purgata fuerit doctrina, facti

hominies

homines catholici, & uere, & ex animo Chriſtiani tum difficile non erit deprauatos mores Cleri, & Populi ad ſplendidiorem formam redigere, Nec erit difficile patribus, & claris, & præſtantibus uiris cernere, ſibiq; & toti Concilio, ante oculos ponere contaminatos, & corruptos mores, ac ſimul eos corrigere omninoq; ſtatuum cunctorum uitam reformare politicam & exteriorem, ut honeſtè uiuamus in hoc ſeculo, utq; ita luceat coràm hominibus Lux noſtra, ut in omnibus ſtatibus Eccleſiæ uideant noſtra bona opera, & glorificent patrem noſtrum, qui eſt in Cœlis:

EX QVIBVS PERSONIS CONſtare debeat Concilium, ut legitime diſſerat, & definiat quæcunq; ſint neceſſaria.

NECESSE eſt, ut generale Concilium non ex quibuslibet ſine diſcrimine conſtet, ſed tantum ex Epiſcopis, et eccleſiaſticis omnino perſonis, quas poſuit Deus in Eccleſia, quemadmodum Paulus in actis Apoſtolorum inquit, ut ipſam Eccleſiam regerent, paſcerentq; ſalutari pabulo, ac proinde ſpectat ad eos toto pectore

in illud studium inuigilare, & dare operam, ut doctri-na sit pura, & sana, ne infecto, & uenenato pabulo, doctrinaq; adeo pestilenti, ac morbida ex pessimis depra uatorum morum exemplis grex, & ouile Christi ulla ex parte labefiat, & corrumpatur ad infoelicissimum interitum, & sempiternam ruinam; Exploratum enim & perspicuum habemus ex ueteris, & Noui testamen ti scripturis, non fuisse permissum quibuslibet ex popu lo de ijs, quæ magni momenti essent mysterijs, & dog matibus iudicare, sed perfectioribus, et doctioribus (qui bus tenebatur Populus) fidem habere. In libro quidē numerorum legimus fuisse apud Israeliticam nationem septuaginta Seniores, quibus uniuersus populus audie-bat, & obsequebatur, si quando aliquid emergebat am-biguitatis; & Christus duodecim Apostolos, duosq; & septuaginta quidem alios designauit, quibus etiam dixit, Quis uos audit, me audit, et qui uos spernit, me spernit, ac proinde uoluit, ut eis populi crederent, eorumq; de-cretis & traditionibus parerent. Quamuis præterea Paulus idem à Christo Euangelium accepisset, quod re liqui Apostoli, tamen ideo missus fuit ad conferendum susceptum Euangelium cum cæteris Apostolis, ut ip-sum approbaretur ab illis eisdē, quos persuasum erat omnibus electos, & constitutos esse à Christo, ad hoc

obeundum negotium, Ascendi hierosolymam (inquit) secundum reuelationem, & Euangelium, quod inter gentes prædico, & contuli cum Apostolis, sed priuatim cum ijs qui erant in pretio. Deinde cum Antiochiæ nonnulli ex fratribus docuissent, circuncisionem esse necessariam, Paulus & Barnabas, qui huic dogmati contradicebant missi fuerunt Hierosolymam, non ad quoslibet indifferenter ex Populo, sed tantum ad Apostolos & presbyteros super hac quæstione consulendos: conuenerunt igitur Apostoli, & presbyteri, ut de hoc negotio dispicerent. Hac re definita, scripserunt ad eos, qui tunc absuerant, quid oporteret eos credere. Itaq; solas personas, quibus auctoritas communicata sit à Romano Pontifice conuenit esse in, Cōcilio tanquam ipsius membra legitima et partes. Quod si legatur fuisse aliquando in Concilijs Imperatores, & alios Principes, & laycos, intelligere opus est, eos ad fuisse, ut audirent, discerent, & defenderent ac tuerentur Cnncilij authoritatem, unitatem, & concordiam, non ut iudicarent de uita, & doctrina Catholica, neq; ut quippiam definirent, aut constituerent. Ac uerba quidem Nicolai Papæ primi debent accipi hoc modo: quibus ideo Michaelem Imperatorem arguit, quod synodali iudicio interfuisset, quo damnatus

fuerat Ignatius ; Vbinam legistis (ait) Imperatores antecessores nostros in synodalibus cōuētibus interfuisse, nisi forte in quibus de fide tractatum est, quæ uniuersalis causa est, & ad omnes omnino Christianos pertinet ? Quod non in actionibus sextæ synodi uniuersalis legitur : præsidente Constantino magno Imperatore, & præsidentibus patritijs, & consulibus, eā fuisse celebratam : id sic intelligi opus est : ut tanq̄ synodi custos, & protector fuerit simul cum consulibus præsidens . Quod antea Martianus fecerat in synodo Calcedonensi : & Constantinus in Nicena , ut authoritate Imperatoria Concilium defenderet ab improborū hominum factionibus, et seditiosis tumultibus. ne tale quid accideret, quale in Ephesina synodo: quæ seditiosorum tumultuum plena fuerat . Ac ista eadem ratione illis temporibus electio Romani Pontifici rata non habebatur , nisi Imperatoria authoritate : aut illius potestate, qui uicem Imperatoris in Italia gereret probaretur .

POTESTATEM OPORTERE in eſſe, & qualem in Patribus Concilij, ut liceat eis iudicare de Doctrina et moribus, et definire & conſtituere quippiam.

NECESSE eſt, ut qui ſuturi ſint in Concilio tanquam illius partes et membra legitima, ad iudicandum de doctrina & moribus, & ad definiendum, & ad componendos & promulgandos canones, tum in ſecreto cœtu, tum in publica ſeſſione patrum, eccleſiaſticam authoritem habeāt poteſtatemq; huiuſmodi, ut catholicum et uerum Concilium conſtituant, cui ſit planè integrum efficere quæcunq; ad propagandam Chriſtianam religionem attineant. Hanc uero à nemine præter Epiſcopum, & Pontificem Romanum queant ſumere, quippe cum in eo ſolo plenitudo inſit Eccleſiaſticæ poteſtatis, quam quidem ſolus immediate accepit à Ieſu Chriſto, quamq; alijs porrò ipſe, quibus, & quantam uoluerit, impartitur, ut nemo poſſit, ne paululum quidem Eccleſiaſticæ iuriſdictionis habere, niſi Papa illum reddiderit participem. Si quando igitur præter uoluntatem, & authoritatem

Summi Pontificis congregaretur alicubi Concilium, nullam prorſus haberet eccleſiaſticam poteſtatem iudicialem, uanaq; omnino, & irrita eſſent quæcunque decerneret: immo ne Concilium quidem, ſed impium & ſeditioſum conciliabulum eſſet. Itaq; non poteſt Concilium rite cõuocari, & congregari niſi uolũtate, & authoritate Romani Pontificis. Vt uero facile omnes apprehendant quæ, et qualis authoritas in Concilio ſit à Pantifice Maximo communicata, ſcire operæpretium eſt, in Eccleſia duplex forum eſſe, unum ſecretiſſimum, quod pœnitentiæ forum eſt, alterum publicum; ac utriuſq; fori duæ ſunt facultates, quæ nomina clauium metaphoricè ſortiuntur, et primi quidẽ fori ſunt claues ordinis ſacrementalis, & ſolus quidẽ ſacerdotalis ordinis, quia dantur ijs omnibus, & ſolis, qui ſacerdotio initiantur. Alterius autem fori, ſunt claues poteſtatis, quia conferuntur à Papa his omnibus, & ſolis, quibus aut per ſe, aut per alios eccleſiaſticam donat iuriſdictionem. Cum igitur in Concilio peculiare forum ſit, non ſecretiſſimum, aut pœnitentiæ, ſed publicum, propterea neceſſe eſt, ut patres in Cõcilio teneant claues non ordinis, ſed poteſtatis, acceptas à Romano Pontifice, & quamuis Papa ſoleat has claues nominatim contribuere Epiſcopis, quia cum

existant suarum Ecclesiarum pastores, tenentur omni studio procurare, ut salutare ouibus suis pabulum porrigatur, tamen integrum habet pro arbitrio suo has claues committere Abbatibus, & præfectis generalibus ordinum regularium, quippè quia sunt ipsi quoq; summi Pontificis authoritate gregum suorum Pastores. Immo Papa in manu habet dare has claues ijs omnibus, quos ad earum usum idoneos cognouerit cum salutari beneficio, atq; utilitate uniuersalis Ecclesiæ, quamuis illi nequaquam essent initiati sacerdotio, quandoquidem hæ non sunt claues ordinis, Sed tantummodo potestatis; cæterum ex duabus una scientiæ clauis est, altera nomen genericum potestatis ob inopiam uocabulorũ tenet, Prima quamuis dicatur passim clauis Sciẽtiæ, minime tamen scientia est, quæ sit cognitio aliqua in intellectu, uel doctrina quædam siue infusa cœlitus, siue industria, & labore acquisita, eum enim, qui sit rudis, & imperitus non potest Romanus Pontifex eruditum, & doctum efficere, cui tamen potest clauem scientiæ ad placitum suum communicare, sed quædam potestas est diligenter examinandi, & excutiendi tum dogmata fidei, tum mores ad Christianam Religionẽ pertinentes; deinde altera clauis est, certa quædam potestas definiendi catholicas ueritates, componẽdi lites,

& controuerſias, ſedandi tumultus, & diſſenſiones in
cauſa fidei & morum, unitatem reſarciendi Eccleſiæ,
ordinandi canones, decreta, & conſtitutiones, quæ ad
ſtatum Eccleſiæ populiq; omnino Chriſtiani pertine=
ant. Quanuis autem prima clauis, nequaquam ſcien=
tia exiſtat, neque doctrina, tamen ideo ſcientiæ clauis
nominatur, quia cum debeant patres in Concilio diju
dicare, atq; diſſerere de altiſſimis, & reconditis myſte
rijs, deq́; omnibus generatim Eccleſiaſticis dogmati=
bus, & Chriſtianis moribus, oportet eos clarere, atq́;
præſtare omnes inſigni, & rara ſcientia, & omnino
ſingulari doctrina, uel certe opus eſt, illos dirigi, &
duci à præſtantiſſimis & doctiſſimis uiris, ne forte il-
lorum ſimiles uideantur, qui ſine lumine quippiam in te
nebris perquirunt, illud enim inuenire non quæunt, ni
ſi caſu, propterea ſatis ſuperq́; neceſſarij ſunt in Cō
cilio præclari, & ornatiſſimi Theologi, quin ſancta
Dei Eccleſia mirabilem & incredibilem conſequetur
utilitatem, & procedet Concilium ſingulari ordine
cumq́; fructu ad paſcēdum populū Chriſtianum uber
rimo, & cumulatiſſimo fœliciter abſoluetur, Si Papa
unum aliquem præficiet legatum ex Cardinalibus,
qui non opus habeat ductore, & Magiſtro, qui non
opus inquam habeat, quaſi cæcus in dogmatibus Fidei,

&

& Christianæ Religionis moribus duci ab alijs. Verũ ipse idoneus, aptusq; sit alios dirigere, docere, atq; omnia ordinare. nam si Episcopus unusquisq; in Ecclesia sua (quemadmodũ Paulus ait) tenetur esse didacticus, hoc est habilis ad docendum, quanto magis Põtificius legatus astringitur in Concilio, ubi res toti Ecclesiæ necessariæ pertractantur, & ordinantur in prõptu habere Theologica misteria, & Christianã doctrinam? Debet ille sanè dux, Magister, & ordinator esse generalis Concilij, debet;q; perinde inter cæteros patres lucere, ut sol inter minora sydera.

QVOTVPLICI VIA POSSIT Concilium procedere contra Ecclesiæ Catholicæ aduersarios.

PERSVASVM habeo non omnes homines uno, et eodem modo, una & eadem uia duci ad ueritatis cognitionem: quandoquidem ita natura comparatum est, ut pro ingeniorum, & conditionum diuersitate, diuerso modo, & diuersa uia reduci soleant, nam uulgares atq; omnes idiotæ indole sua magis ducuntur ſſ lens

didis quasiq; hystoricis concionibus, & sermonibus. At contra ingeniosi, & subtiles trahi malunt acutis disceptationibus. Qui autem moderandis rebus incũbunt grauitate consultationum plus commoueri solent. cæterum qui obstinato animo sunt, nec ulla ratione flecti uolunt, ij prorsus damnari, & puniri debent. Itaq; pro alia, & alia hæreticorum conditione aliter, & aliter est eidem hæresi occurrendum, propterea mihi uidentur præter eloquentium populares homilias concionatorum quatuor familiares uiæ proponendæ, quibus Patres iam duabus (ut dixi) à Romano Pontifice clauibus præmuniti possint in Concilio contra Ecclesiæ catholicæ aduersarios procedere. Ac prima illa quidem est, ut eorum nefariæ, pestilentesq; opiniones absolutæ, ac simpliciter condemnentur, neq; auditis, neq; intro admissis ad ullum colloquium ipsis condemnandis aduersarijs, & nullo quidem præmisso examine, ac nulla prorsus cum eis facta disputatione, sed neque tentata prius ulla uia conciliandæ pacis, & concordiæ. Altera insuper uia, ut illis absentibus catholici patres colloquantur, & inter se quam prudentissime agant de fide, & moribus, de purgatione doctrinæ, & de Cleri, & Populi reformatione, deq; summis, reconditisq; mysterijs, & de omnibus ad Christianam ui

tam pertinentibus, & quatenus uiderint expedire canones, et decreta, Sanctiones, et cōstitutiones ordinēt, Deinde tertia uia est, ut, cum uocati, & inuitati fuerint, uenerintq́;, & intro admissi erunt non tanquam legitima Concilij membra, neq; ad consulendum, neq; ad definiendum, aut constituendum quippiam, Sed tanquam spectatores, & auditores ad discendum, & proponendum etiam in publico cœtu Patrum ambiguitates suas, & postremo ad colloquendum cum præstantibus & doctis uiris Catholicis, in eodem publico cœtu omni studio curent Patres anxia quauis disputatione prætermissa, per aliquot homines doctos utriusq; partis eos ad concordiam, & unitatem Ecclesiæ trahere, atq; allicere. Ac tertia uia est ferè consultationis uia, consultatio enim est plurium superre communiter ad ipsos attinente in utranq́; partem conferentium examen, et pertractatio. & consultatione quidem tunc usi fuerunt Apostoli, cum Petrus, & Paulus, & Iacobus, cæteriq́; seniores super eadem controuersia in commune contulerunt, cum de legalium obseruatione in synodo pertractarent, quemadmodum pulchre in actis Apostolorum describitur. Quarta uia deniq; illa est, ut in propatulo adeoq́; in conspectu omnium Patrum doctissimi aliquot uiri disputent cum aduersarijs, il-

losq; seria, & graui disputatione conuincant. Hæc uero ideo est uia disceptationis, quia disceptatio est duarum plurium'ue partium, argumentantium, & respondentium, in eademq; arena literaria pro aperienda ueritate digladiantium, & a se mutuo dissentientium congressio.

PRIMAM VIAM NON IDEO necessariam non esse, quia Tridentinum Concilium omnes huius ætatis hæreticos, & omnes eorum impietates damnauerit, ut nihil Damnandum supersit, Sed ob aliam potius rationem.

SVNT, qui arbitrantur generale Concilium nihil prorsus habere, quo inducatur ad utendum prima uia, & sic procedendum contra Ecclesiæ Catholicæ aduersarios: quippe quia (ut existimant) Tridentinum Concilium uniuersam hæreticorum huius temporis doctrinam perpetuo, & horribili anathemate sustulerit, ut prorsus nihil reliquum sit, in quod noua censura iam

possit animaduertere. sed ij procul dubio decipiuntur, quia, cum nullus ferè articulus in Theologia, & Christiana doctrina existat, cui notam infamiæ aduersarij non inusserint, & non eum maculis hæreseos pessime inquinauerint, per quam multi supersunt adhuc purgandi, & restat deinceps, ut per quam multæ aduersariorum impietates anathemate sempiterno feriantur, quæ quidem recensere in Cathalogum non ita fuerit difficile Theologis, & alijs doctoribus excellentissimis uiris. Itaq; mea sententia non est necesse generale Concilium causa condemnandorum simpliciter, & absolute aduersariorum primam uiam ingredi & terere propter hanc recitatam quorundam falsam, & absurdam rationem, sed magis alia ratione uia illa prætermittenda est, quia (inquam) satis superq; dānati sunt, & impiam & reprobam esse illorum doctrinam sæpe declaratum est ab orthodoxis Patribus, à Catholicis doctoribus, à Concilijs Prouincialibus, & Oecumenicis, deniq; à Summis Pontificibus, qui publicis, & inuulgatis authenticis diplomatibus eos anathematizauerunt, & eorum libros, ne legerentur, neue prælo excuderentur, & simul eorum doctrinam, ne à quoquam disceretur, prohibuerunt. Immo & quotannis in cœna Domini solet Papa hæ-

reticos omnes diris imprecationibus excommunicare, non igitur necesse est propter simplicem, & solam aduersariorum condemnationem generale Concilium conuocare, neque pro tam leui, seu nō admodum necessaria causa ex ultimis, & extremis Christiani orbis Prouincijs accersere Patres, et cogere, ut relictis Ecclesiis suis committant se longis, periculosis, & asperrimis itineribus, & discriminibus rerum innumeris; talibus enim de causis conuocari debent ad Concilium Oecumenicum, ut, cum uenerint dicant omnes ex animo uicit iter durum pietas.

QVOMODO SECVNDA VIA, *qua Patres in Concilio Tridentino usi fuerunt sit utilis, & quomodo non utilis.*

ALTERA *uia Patres in Concilio Tridentino hactenus processerūt, Doctissimi enim Thologi catholici, qui ex diuersis nationibus intererāt, cum aduersary abessent, in cœtu patrū quid de propositis articulis putarent sentiendum esse dixerunt. Deinde Patres, quum Theologos disserentes attente in*

propatulo audiuissent, quid ipsi quoq; sentiendum arbitrarentur, non iam in propatulo, sed seorsum, & in secretiore conclaui omnibus exclusis personis, quæ mēbra Concilij non essent legitima, ianuis clausis protulerunt, ac definierunt, simul & decreta, & canones condiderunt, post quorū exactissimam tractationē, & concinā, & diligentē culturam, & expolitionē factam primum quidē à Theologis, & cæteris doctoribus corā Patribus, deinde a Patribus ipsis promulgauerunt eos ijdē Patres in publicis, et in dictis, cōstitutisq; multo ante frequentibus sessionibus prius inuocata spiritus sancti gratia, peractisq; sacris, et solemnibus de more cerimonijs. Secunda hæc uia potest incredibilē afferre utilitatem hominibus catholicis, tum, ut confirmentur illi quidem in fide, quam nunquam professi non sunt, quam nunquam non tenuerunt, & in moribus, quibus nunquam non benè, atq; honestè uitam suam, ut decet Christianos, & Deo initiatos, consecratosq; homines composuerunt, tum ad emendandos, prorsusq; abolendos, si qui forte irrepserint abusus, & profanos errores. At prodesse minime potest ad reparandam, & resarciendam unitatem ecclesiæ, quòd tamen proprium studium, & propria intentio esse debet generalis Concilij, quodq; Maximus Pontifex in primis,

& optabiliter uult, ac uehementer desiderat; hac enim motus potissimum ratione conuocauit Cōcilium. purgatio nimirum doctrinæ, morumq; debita reformatio, ideo necessaria est, ut quicunq; nomine Christiano censentur, & gaudent, in unitate catholicorum Ecclesiæ degant. Nempe si hac uia procedetur non magis aduersarij (ueluti experti sumus hactenus) æditos canones à Concilio suscipient, quam eos ab Ecclesia Romana quouis alio tempore sine Concilio acciperent Immo irritatiores, et obstinatiores fient, cum sen serint doctrinam suam cōdemnatam à suis esse (ut ipsi arbitrantur) hostibus. Patres igitur sapienter et prudenter cogitent, expediat ne tales crabrones irritare. Age uero de unitate Ecclesiæ pauca in medium proferamus, ut persuasum habeant omnes præcipuam curam debere illam esse Generalis Concilij, quam ante dixi.

Generale

GENERALE CONCILIVM *debere in illud studium ante omnia incumbere, ut unitas Ecclesiæ reparetur, & perpetuo conseruetur.*

QVIA Christus in mundum uenit, portauit Crucem, effudit sanguinem, mortuus est, & resurrexit, ut pax nostra esset, ut maceriã, qua dirimebantur populi, dirueret; ut deniq; faceret utraq; unum, ac omnino esset unum ouile, atq; unus pastor, idcirco debet Concilij primum studium, & prima omnium cura esse, ut Catholicæ Ecclesiæ unitas reparetur, et quoad fieri potest, conseruetur, neq; unitas profectò ipsius Ecclesiæ propter doctrinam & mores, at contra, necessaria hæc sunt, omniaq; generalis Concilij studia, propter Ecclesiæ unitatem, quare ipsum ad hanc omnes conatus dirigere, omnemq; industriam adhibere necesse est. Vnũ corpus (ait Paulus Ephesijs) & unus spiritus, una spes uocationis uestræ, unus Dominus, una Fides, unũ Baptisma, unus Deus, propterea necessaria est unitas Ecclesiæ, quia nemo extra illam, potest gratiam, & beatam uitam consequi, nec meritorum Iesu Chri

sti particeps fieri, nam (ut Ciprianus inquit) quisquis ab ecclesia segregatus, adultera scilicet (çripticè) iungitur, à promissis Ecclesiæ separatur, idest remissione peccatorum, gratia, merito Christi, salute æterna. hæc omnia promissa sunt Ecclesiæ per Christum, qui autem se ab Ecclesia segregant, ij ueritate, et fide recta priuantur, quæ Deus Ecclesiæ promisit, non enim pertinet ad Christi premia, qui relinquit Ecclesiam Christi, alienus est, prophanus, & hostis, habere iam non potest Deum patrem qui Ecclesiã nõ habet matrem, si potuit euadere qui extra arcam Noe fuit, & qui extra Ecclesiam fuerit, euadet.

DVO REQVIRI AD REparandam & conseruandam unitatem ecclesiæ.

VT Reparetur, & perpetuo conseruetur unitas Ecclesiæ, duo sunt imprimis necessaria, in quæ mirifico studio incumbet Concilium: unitas (inquam) fidei, & uitæ quidem exterioris, in eodem ordine, forma, cerimonijs, ritibus, alijsq; huius generis ex charitate: de primo,

(inquit Paulus in priore ad Corinthios episto- la) obsecro uos fratres per nomen domini nostri Iesu Christi, ut idipsum dicatis omnes, & non sint in uobis schismata, & ad Ephesios, solliciti (ait) serua re unitatem Spiritus in uinculo pacis, cum sit igitur unica fides, & Christus unicus, & Ecclesia unica, & unus solus Deus, omnes debent credere uniformiter, & dogmata eadem accipere, nec permittendũ est cui- quam, ut sentiat de Christiana doctrina suo arbitra tu & iudicio, sed omnes cathechismum, & confessio- nem fidei suscipiãt à Catholica & sancta Dei Eccle sia. de altero, quod sine dubio fouet, cõseruatq; Cha- ritatem, quæ nimirum contemptu, & difformitate ui- uendi extinguitur (Paulus inquit ad Philippenses) idẽ sapiamus & in eadem permaneamus regula, & præ terea imitatores (ait) mei estote, & obseruate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram; cæterum unitas ecclesiæ tanti faciẽda est, ut Ciprianus dicat, cum Christo non est, qui aduersus sacerdotes Chri- sti facit, qui se à cleri eius, uel plebis societate secer- nit. Arma ille cõtra Ecclesiam portat, contra Dei di- spositionem repugnat, hostis altaris, aduersus sacrifi- cium Christi rebellis, pro fide perfidus, pro religione sacrilegus, inobsequẽs seruus, filius impius, frater ini-

micus, contemptis Episcopis, & sacerdotibus Dei derelictis, constituere audet aliud altare, precem alterã illicitis uocibus facere, Dominicæ hostiæ ueritatẽ per falsa sacrificia prophanare, Nec sciunt, quoniã qui cõtra ordinationem Dei nititur ob temeritatis audaciã, diuina animaduersione punitur. Sic Choræ, & Dathan et Abiron, qui sibi contra Mosen, & Aaron Sacerdotem, sacrificandi licentiã uendicare conati sunt, pœnas statim pro suis conatibus dependerunt, Sic & Ozias Rex cum Thuribulum ferens, & contra legem Dei sacrificium sibi uiolenter assumens, resistente sibi Azaria sacerdote obtemperare nollet, & cedere, diuina indignatione confusus, & lepræ uarietate in fronte maculatus est, ea parte corporis notatus (offenso domino) ubi signantur, qui dominum promerentur, sic Filij Aaron, qui imposuerunt altari ignẽ alienum, quem non præceperat dominus, in conspectu statim Domini uindicantis extincti sunt, quos imitantur omnes hæretici, qui derelicto debito, ac communi Ecclesiæ sacrificio, & cultu, specialem sibi somniant cultum, cantum, atq; celebrandi ritum. igitur, & timere habent pro tam temeraria præsumptione punitionem diuinam, igitur aduersandi sunt, ne cum illis quis pereat, sicuti fouentes Choræ, & Dathan.

cum illis perierunt. Ex his constare censeo, Patres in Concilio summopere curaturos ut his duobus (quæ demonstraui facienda esse) reparetur, & resarciatur unitas Ecclesiæ.

QVIBVS EXCITENTVR OMnes homines ad unitatem Ecclesiæ.

PRETER illa, quæ dixi hactenus, alia sunt quamplura, ut contra Epistolam Manicheorum, quam uocant fundamenti contestatur, & de se ipse Augustinus fatetur, quæ moueant, excitentq; omnes homines ad unitatem Ecclesiæ reparandam, et inuiolabilem perpetuo conseruandam. Primum communis Populorum, & gentium diuersarum consensus, Fides enim Christi propagata & dilatata est in uniuersum terrarum orbem in ferè omnibus nationibus, & populis, mirifico applausu recepta est, infinitisq; propemodum miraculis Christi, Apostolorum, Martirum, & cæterorum sanctorum hominum creuit & confirmata est ut Marcus Euãgelista inquit sermonem confirmante sequentibus signis, Deinde uetustas, & antiquitas Ecclesiæ, à Christo enim usq;

ad hæc tempora manet, ac porrò usque ad extremum & nouissimum diem permanebit, quandoquidem Christus apud Lucam ad Petrum Vicarium suum dixit, Rogaui pro te, ut non deficiat Fides tua. Extiterunt quidem sectæ innumerabiles Priscorum, & Recentium hæreticorum, quæ omni conatu laborauerunt, ut Ecclesiæ unitatem infringerent, pessumq; darent omnino Ecclesiam. Sed illæ tandem cum suis auctoribus perierunt, quare nemini dubitandum est, neotericas hæreses cum eorum assertoribus sublatum iri de medio propediem, quia Christus promisit (infallibilis ueritas) portas inferorum nunquam præualituras aduersus Ecclesiam suam. Præterea Episcoporum, & Pontificum in Cathedra, & sede Apostolica perpetua, & continua successio a Petro, qui primus in ea sedit Vicarius Domini & Dei nostri Iesu Christi, cui & primo commisit Christus pascendas, & regẽdas oues suas post resurrectionem, & furentibus quidem hostibus, & impijs aduersarijs, & omnibus uiribus suis conspirantibus ferè cunctis ætatibus, ut primatum Ecclesiæ Romanæ, ac Romani Pontificis demolirentur: Iesus Christus nunquam non eis restitit gladio oris sui, Extincti quidem hæretici sunt, & Fides Petri, & unitas, integritasq; Romanæ & Ca-

tholicæ Ecclesiæ, & Papatus, & Sacerdotium permansit, & permanebit in horribilibus quibuslibet persecutionibus. Deniq; nomen ipsum Ecclesiæ Catholicæ mouet, excitatq; ad eius unitatem. Sola quidem Romana Ecclesia inter sectas, & hæreses innumeras obtinuit, ut Catholica denominaretur, ac re uera esset. Hæretici profectò habent sua latibula, & sua conciliabula, quæ uocant Ecclesias: at nulla unquã hæreticorum huiusmodi Ecclesia per totum orbem terrarum dici potuit catholica, quin semper defecerunt omnes, & superfuit, & in perpetuum supererit Ecclesia Romana & Catholica omnium piorum, & uerorum Fidelium parens & alumna. Quanuis autem hæretici prædicent se in uera Ecclesia esse nihil tamẽ sunt minus quàm uel in Ecclesia, uel spectantes ad Ecclesiam, nam qui unitatem Fidei Ecclesiæ ipsius non tenet, nequaquàm potest ad Ecclesiam pertinere. quia ut Paulus inquit. Vna fides est, unus Christus. & in canticis ait Scriptura, Vna est columba mea perfecta mea.

QVAE POTISSIMVM IN CONcilio sint à Patribus consideranda, ut facilius reparetur, & diutius conseruetur unitas Ecclesiæ.

QVAEDAM ante oculos proponam, quæ si priuatim, & in particularibus ecclesijs priuato iudicio accipiantur, magis obesse poterunt, q̃ prodesse. At in Concilio singularem utilitatem afferent, quippè cum extra Concilium haud quaquam aliter uiuendum, & prædicandum sit, ac Romana Ecclesia docet, aut concedit in his, quæ spectent ad religionem Christianam; multa uero ex ijs etiam, quæ longo tempore in usu fuerunt, licet proponere in Concilio, ut patres iudicent, ac definiant, sint hactenus aliqua, nec ne obseruata, uel concessa, uel permissa in Ecclesia, quæ oporteat corrigere, aut immutare aliquo modo, quæ, si extra Conciliū reuocarētur in dubium, offenderent complurium conscientias, & occasionem præstarent dissensionis, & schismatum; in Concilio autem nihil tale potest contingere, ideo enim celebratur Concilium, ut audiantur quicunq; uelint proponere aliquid, & omnia dubia, & omnes ambiguitates,

uel

uel ad doctrinam Fidei, uel ad mores aliqua ratione pertinentes diluantur, & sedentur animi, & consciẽtiæ omnium, qui se cõcilij definitionibus, & canonibus omnino subijciunt. Quoniam igitur nunc scribo, quæ ad Concilium spectant, idcirco proferam in medium, quæ mihi uidentur fore utilia, ut unitas Ecclesia facilius reparetur, & cõseruetur diutius; itaq; in primis consulo, ut quando ea, quæ sunt in usu Ecclesiæ non definiuit, neque præcepit Deus, ut fiant certo aliquo modo, tum detur opera, ut magis unitas conseruetur, quã præcepit Deus, ut ante dixi, quàm, ut ea mordicus teneantur, de quibus nullum extat diuinum præceptum, de communione, causa exempli, à Laycis accipiẽda, uel sub una tantum, uel sub utraque specie non extat præceptum domini, quamuis laycis data nunc sit cõmunio sub una specie, nũc sub utraque permissione, atque authoritate catholicæ ecclesiæ; propterea non debuerant aduersarij nostri excitare tam periculosos tumultus, nec infringere unitatem ecclesiæ pro sumenda communione sub utraque specie; nec enim queunt demonstrare à Christo præceptam esse utranque; sibi uero tutius: & securius consulunt, qui morem gerentes ecclesiæ unam speciem sumunt, quàm utranque temere suscipiẽtes, quamuis non præceptum sit illud iure diuino.

Quod de sacra communione dixi, potest de innumeris alijs huiusmodi affirmari. quæ, tametsi extra Concilium reuocare non liceat in dubium, tamen in Concilio Oecumenico licet. Præterea nemo quauis leui de causa, præsertim in Concilio, debet appellare quenquam hæreticum; multa enim sunt, quæ non eos faciunt hæreticos, quos uulgò tamen indocti, censent hæreticos, ut, si qui non obseruent quadragesimam, non quia non ualeant, sed quia pertinaciter nolint, ij pro hæreticis habentur à nonnullis, cum tamen propterea nequaquam proprie sint hæretici, quamuis ij grauissime peccent, atq; idcirco puniendi sint, nam longè differunt inter se nolle quadragesimam obseruare, & asserere non obseruandam esse quadragesimam. Primum quidem grauissimum peccatum est, sed non peccatum hæreseos, alterum autem hæresis est, quia derogat potestati ecclesiasticæ, quæ diuino iure nititur. Deinde cerimoniarum diuersitas in diuersis particularibus ecclesijs, monasterijs, et collegijs, quæ in usu est salua unitate Fidei, & Charitatis, & saluo pacis, & concordiæ uinculo minime reprehendenda est: neq; aduersarij nostri à quoquam reprehendi essent, si cerimonias suas obseruarēt absq; nostrarum contemptu, & condemnatione. Verùm illi pro-

pterea peccant, & unitatem Ecclesiæ uiolant, quia sic nouas fingunt cerimonias, & illas efferunt laudibus in cœlum, & ab omnibus tenendas prædicant, ut nostras æque abyciant, uituperent, & exercentur, ac uilia stercora, & cultui diuino contraria, Dupliciter autem peccant, primùm, quia illa immutant sine commissione ulla, sine authoritate, & necessitate, quæ iam diu fuerunt in bono, & pacifico usu absque offensione piarum conscientiarum, Deinde, quia nullius habita ratione charitatem proximi uiolant, quod peccatum est multò deterius, & abominabilius; nam Deo gratius, & acceptius est uinculum unitatis, & charitatis, quàm externi ritus, & cerimoniæ; quamuis enim utrunq; sit bonum, primnm tamen est melius, tum, quia præceptum ab optimo maximo Deo, tum, quia per se nobilissimum, & præcellentissimum est.

AD REVOCANDAM; ET *tuendam Ecclesiæ unitatem declarandum esse in Concilio, Quomodo diuersi hominum status, et conditiones maneant sub unitate Fidei, & Ecclesiæ.*

QVONIAM *aduersarij nostri clamant, uociferanturq́; omnibus in locis coràm simplici, & promiscua multitudine impudentissimè contra Sacerdotes, Monachos, & omnes regulares personas, quasi non ualeant, quicunq; sint eiusmodi, æternam uitam consequi, & eorũ uiuendi regula Euãgelio reluctetur, idcirco proderit magnopere si Patres in Concilio declarauerint, et definierint status diuersos, et diuersas hominum conditiones haud quaquam pugnare cum unitate fidei, & Ecclesiæ, quidue omnibus de illa statuum diuersitate conueniat dijudicare, & credere. Sanè quidem in unitate Fidei Sancta Mater Ecclesia tolerat status uarios, & uarias hominum conditiones, laycos, Clericos, Monachos, Episcopos, artifices, mercatores, agricolas, milites, Doctores, Magistratus, liberos, ser-*

uos, mulieres, uiros, senes, iuuenes, Italos, Germanos, Gallos, Benedictinos, Carthusianos, Dominicanos, Franciscanos, & alios, id genus propè innumerabiles. Tales omnes hominum status, quamuis inter se differant, quod pertinet ad uiuendi externam rationem, omnes tamen, ut Paulus ait, Vnum sunt in Christo Iesu, nec status quidem externus, sed interna fides, quæ per dilectionem operatur, iustificat, & adoptiuos filios Dei efficit; Non est (inquit ad Galatas) Iudeus, neq; Græcus, non est seruus, neq; liber, non est masculus, neque femina, hoc est, diuersæ hominum conditiones ad salutem consequendam nihil sunt, quandoquidem fides in quolibet statu potest quemlibet hominem saluum facere. Et in priore ad Corinthios Epistola inquit, Circuncisio nihil est, præputium nihil est, sed obseruatio mandatorum Dei; Nam si primum credideris in Christum, quæ fides iustificat, & sanctificat, deinde seruaueris mandata Dei, hæc præceptorum obseruatio, quæ fidem, & gratiam sequitur aliquid est ad promerendam æternam uitam. atq; ita nihil est coràm Deo ad promerendam, & consequendam salutem Græcum esse, aut Iudæum, laycum, aut Monachum. At si credas in Christum tum ex fide, & charitate operis, & obserues mandata Dei,

hoc aliquid est, quod placet Deo, quod gratum, quodq; acceptum habet. non potest iure igitur Græcus dicere, aut Iudæus, quia sum Iudæus, aut Græcus, idcirco sum alijs anteponendus gratia, & sanctitate. Itidem Monachus iure nõ potest dicere, quia sum Monachus, quia regulam hanc, aut illam profiteor, quia sum tali, aut tali cappa, talis, aut talis coloris, talis, aut talis formæ indutus, propterea sum in Christo, & dignus æterna uita; Ne uero quis ualeat reclamare, si circuncisio nihil est oportet igitur Iudæũ, ut saluus fiat Græcum fieri, etsi monachatus nihil est, necesse est Monachum ad salutem consequendam abijcerẽ cucullam, & fieri laycum; Propterea Paulus ostendit in omni statu, & conditione hominum, si modo teneat fidem, & in unitate Ecclesiæ permaneat, fieri posse unumquenq; participem salutis; siquis circuncisus est, (inquit) non adducat præputium, & unusquisq; in qua uocatus est uocatione, in ea permaneat; non ergo si uis ad uitam ingredi abijce hunc, aut illum statum; uerùm (inquit) permaneat frater unusquisq; sicuti uocatus est, præterire autem debet neminem statum unum præferendum esse alijs, quia commodior sit ad perpetuò inseruiẽdum Optimo Maximo Deo propter impedimentorum amotionem, ac etiam quia propter

uotum utilior ſit, magisq́; ſalutaris, quemadmodum Paulus anteponit ſtatum uirginitatis coniugatorum ſtatui, ita quoq; ſtatum regulariũ, qui propterea etiã ſtatus perfectionis uocatur; quippe cum in eo multa efficiantur opera bona, ſuper erogationis laycorum ſtatui præferendus eſt, id quod profecto uerum eſt, non ſolum propter impedimentorum amotionem, ut dixi, at etiam, & multo quidem magis, propter uotum: opera enim, quæ fiunt ex uoto, digniora ſunt, q̃ ſi fierent abſq; uoto, ſi modo reliqua fuerint paria. Deniq; illud omnibus nunq̃ uerſari ante oculos non debet, in hoc toto negotio aliud eſſe de perſona ratione iuſtificationis loqui, & aliud de officio, poteſtate, gradu, & conditione perſonarum; quod ſanè ad primũ ſpectat, ſunt æquales omnes Chriſtiani coram Deo, qui perſonam non reſpicit, at ſecundo modo procul dubio ſunt inæquales in unitate fidei, & Eccleſiæ omnes permanentes, & magis, magisq́; in dies proficientes quatenus requirit modus, et ratio cuiusq́;. conſtare animum meum induco eſſe partes Concilij, ſiue purget doctrinam, ſiue mores componat, in eum finem dirigere omnia, ut unitatem Eccleſiæ reparet, & firmiſſimè conſtabiliat, Quare cum ſecunda uia, tam etſi probè ſpectet ad explicandam doctrinam, & ad reforman-

dos mores, adeóq; ad satisfaciendum desiderio, et expectationi piorum, & catholicorum hominum, nil tamen prosit ad reparandam, & resarciendam unitatem fidei, & Ecclesiæ, si Concilium ea utatur, minime curabit illud præstare, ob quod præcipuè ipsum indixit, & conuocauit Pontifex Maximus; immo nescio, an quippiam nouæ utilitatis Ecclesia Catholica sit ex uia illa secunda receptura; nam de his, quæ declarata, & definita sunt, deq; his, quæ declarabuntur, & definientur, Pij, & Catholici homines haud quaq; dubitant in Ecclesia Catholica; immo persuasum habent illa esse multò uerissima, quæ audiunt etiam, & discunt assiduè à Doctoribus Theologis, ab horthodoxts patribus, à pijs concionatoribus, & deniq; à catholicis pastoribus. Itaq; ad tertiam aperiendam uiam transeamus.

TERTIAM

TERTIAM VIAM ESSE OMnino profuturam, si modo Charitas, Doctrina, Prudentia, & Simplicitas, in Concilij Patribus, insint.

TERTIA uia modis omnibus utilis erit ad purgandam doctrinam, ad reformãdos mores, & quod maximè optat uniuersa Ecclesiã, ad reparandam, resarciendam, & confirmandam integritatem, unitatemq; Fidei, & Ecclesiæ, si authoritate Concilij præstantissimi, & doctissimi aliquot uiri delecti ex utraq; parte coràm patribus colloquẽtur, & prolatis in medium æquo, sedatoq; animo diuersis sensibus, quibus intelligi queant à diuersis utriusq; partis articuli, qui proferentur à legato Pontificio habita prius cum Patribus matura, & prudẽti deliberatione contrarias, & dissidentes opiniones conciliabunt exclusis quidem absurdis sensibus, & ijs comprobatis, qui articulis ipsis quadrabunt, ueritatiq; admodum conuenient. Nam sæpe ueri sensus latent doctissimos uiros, aut propter uncum

æquiuocationem, aut propter ſententiarũ amphy-
bologiam, qui clariſſimorum uirorum colloquijs ape
riuntur, ſi præſertim bono animo, & pio deſiderio
conueniant ad colloquendum; nec præſtare hoc ip-
ſum adeo fore laborioſum, & difficile puto, uelut
arbitrantur nonnulli, ſi modo fuerit in Pontificio le
gato, & in Patribus, & in colluctoribus Charitas,
& ſingularis doctrina, & Chriſtiana prudentia ſi
mul cum ſimplicitate coniuncta, de qua Chriſtus ait,
Eſtote prudentes, ſicut ſerpentes, & ſimplices, ut
columbæ. Hoc facile (inquam) obtinebitur, Si
charitas adſit, cuius propenſione uelint, optentq́; Pa
tres, & collocutores, ut candida, & ſincera omnino
catholica omnium articulorum ueritas aperiatur ſi
ne contentione, ſi porrò doctrina, qua noſtras, &
aduerſariorum ſententias in promptu habeant,
quaq́; uocabulorum æquiuocationes, & ſententiarũ
Amphybologias planè cognoſcant, qua deniq; diuer-
ſos ſenſus queant in medium proferre, non deſit;
Deinde ſi prudentia non deſideretur, qua ſtatim ex
diuerſis prolatis in medium ſenſibus dijudicent eos, et
ſeligant, qui ſint ueriores, quiq́; magis ad propoſitũ
quadrent; deniq; ſi habeatur ſimplicitas, qua ſine
odij acerbitate, ſine liuoris amaritudine, ſine Ipo-

chriſeos,& ſimulationis duplicitate conueniant,col loquantur, & ex animo ſenſus multiplices confe-rant, ipſamq́; ueritatem in ueritate cordis, fauore implorato ſpiritus ſancti, omni diligentia inquirāt, tantiſper dum eam inueniant. cæterum danda eſt opera omnino,ut collocutorum, & conſultantium ſimplex oratio ſit. Nam talis eſt oratio ueritatis. quod ſane ut fiat,illud operæprecium erit ad unguē obſeruare quod ferunt de Areopago. In eo enim qui ſermonem facturi erant,abſtinere ab ijs cogebā tur, quæ mouendorum, & flectendorum auditorū cauſa poni ſolent in oratione: qualia ſunt proœ-miorum,digreſſionum,epilogorum, & cæterorum, quæ ars oratoria docet ſucata,mollia,& cincinna-ta lenocinia:multo autem magis uitent ſophiſticen, quæ ualde inimica eſt ueritati. Itaq; ſtatim in prin cipio ſimpliciter exponāt ſui de propoſitis articulis, & quæſtionibus animi puram ſententiam, in qua proferenda ſeruent omni diligentia, et ſtudio quoad poſſit,didacticam methodum.

QVID SIT CAVSAE, CVR *hæc tertia uia toties tenta non profuerit.*

HAEC *tertia uia superioribus annis sæpe tentata est in* Concilijs, *& synodis particularibus* Lipsiæ, Vormatiæ, Augustæ, Ratisponæ, *alijsq; in quampluribus locis nunc ab aduersarijs, nunc à nostris, nunc simul ab utrisq;, attamen ea profuit nunquam, id quod forsan ideo usu uenit, quia in eis minime infuit, qualis debuerat inesse, Christiana charitas, Egregia doctrina, serpentina prudentia, & columbina simplicitas in ijs, quibus tanti momenti negocium cõmittebatur, sed quasuis de causa tam flebile, ac deplorandum illud infortunium acciderit, nequaquã spectat ad me quẽquam iudicare, sed magis assidue precari optimum Maximum Deum, ut iam tandem aliquãdo dignetur succurrere ecclesiæ suæ, atq; illius unitatem reintegrare ministerio patrum, qui fuerint in Concilio generali congregati, quod sanè, ut uerè illi efficiant, ac ministerium suum dignè obeant, dignetur eis largiri quæcunque ad tantum explendum negocium ipse*

nouit fore utilia, & necessaria. Aggrediamur quæso ad uiam ultimam diligenter considerandam.

DE QVARTA VIA, QVAE *disputationis uia est.*

AN *disputare cum hæreticis conueniat nec ne uariæ sunt, ac fere omnibus ætatibus fuerunt ecclesiasticorum doctorum sententiæ; itaq; in primis eorum opinionem confirmabo, qui talem disputationem repræhendunt, deinde illorum, qui maximè illam probant, & laudant, ad eamq; ineundam, & peragendam cohortantur passim doctos homines porrò quid mihi uideantur magis expedire in medium proferam, & libere aperiam.*

EORVM OPINIO, QVI ARbitrantur non disputandum esse cum hæreticis.

QVI disputationem hæreticorum uituperant, eam nequaq̃; esse ineundam cum hæreticis probant scripturarum, & orthodoxorum patrum, doctorumq́; catholicorum plurimis authoritatibus. Paulus quidem ad Titum ait, Hæreticum hominem post unam, & alteram admonitionem deuita, sciens, quia subuersus est, qui huiusmodi est, habens in seipse damnationem; præterea stultas (ait) quæstiones, & contentiones, & pugnas legis deuita, sunt enim inutiles, & uanæ; ad Thimotheum uerò inquit, Noli uerbis contendere, ad nihil enim utile est, nisi ad subuersionem audiẽtium, stultas, & sine disciplina quæstiones deuita, sciens, quia generant lites, o Thimotheæ depositum custodi deuitans prophanas uocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderant. Quia igitur sunt hæretici subuersi, quandoquidem sæpe ab Ecclesia, à Doctoribus, à Concilijs, à Pontificibus admoniti,

conuicti, damnati resipiscere noluerunt, et quia deuitandi sunt, quia etiam languent circa inutiles contentiones, & pugnas; & prophanis uocum nouitatibus, & scientia falsi nominis, & litibus denique inutilibus gaudent, & eorum sermo, ut immedicabile cancer irreparabiliter serpit, Idcirco suadet Paulus non esse congrediendum, aut disputandum cum hæreticis, ac eò magis, quia sunt pertinaces, & proterui, utpote, qui nullam solutionis admittant satisfactionem, immo, sicut obstinato animo restiterunt Moysi Iannes, & Mambres, ita hæretici resistunt ueritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, sed ultra non proficient. Deinde Ioannes Apostolus, & Euangelista non solum disputationem prohibet, sed etiam salutationem, & commercium; Si quis uenit ad uos (inquit) & hanc doctrinam non affert, ne recipiatis eum in domum, nec aue ei dixeritis, qui enim dicit illi aue, communicat operibus eius malignis. Ferũt policarpum Ioannis discipulum, quoties aliquid noui contra fidẽ audiret, solitum aures suas obturare, clamareq; in hunc modum, Bone Deus, in quæ tempora me reseruasti, ut hæc audiam? Si tantus Pater non poterat æquo animo hæreticos audire, nos cum illis

congrediemur, & disputabimus? omissis uero innumerabilium doctorum testimonijs unum audiamus nunc Tertullianum, quem Cyprianus magistrum suum uocat, quem & quotidie in manibus habebat, & ardentissime legebat, quemadmodum scribit Hieronymus se audiuisse ex Paulo quodam ipsius notario, libro de scriptoribus ecclesiasticis. Ipsi (inquã) ait Tertullianus in libro de Præscriptionibus hæreticorum, hæretici de scripturis agunt, & de scripturis suadẽt, aliunde scilicet suadere non possent de rebus Fidei, nisi ex scripturis Fidei, Ad scripturas prouocant, & hac sua audacia statim quosdam mouent, &, si congrediamur in ipso congressu firmos fatigant, infirmos capiunt, medios cum scrupulo dimittunt. Hunc igitur potissimum gradum obstruimus non admittendo eos ad ullam de scripturis disputationem. Hoc ex diffidentia causæ dixerim, nisi ratio cõstiterit, in primis illa, quod fides nostra obsequium Apostolo præbeat prohibenti quæstiones inire, nouis uocibus aures accommodare, Hæreticum post unam correctionem conuenire, non post disputationem, adeo disputationem interdixit, correctionem designans, & unam tantùm, quia non est Christianus, ne more Christiani semel, & iterum

rum, sub duobus, aut tribus testibus castigandus uideretur, Sic enim legit Tertullianus, ut Ambrosius, Hæreticum hominem post unam correctionem deuita, non adhibitis testibus, si te non audierit, nec denunciabis Ecclesiæ, quia subuersus est, & proprio iudicio condemnatus. Præterea idem Tertullianus inquit non est cum eo ex scripturis disputandum, quando nihil proficies congressu scripturarum, nisi, ut aut stomachi quis ineat læsionem, aut cerebri. Nam ista hæresis quasdam scripturas non recipit, & quas recipit, adiectionibus, & detractionibus ad dispositionem instituti sui interuertit, etsi recipit, nõ recipit integras, etsi integras, præstat nihilominus diuersas expositiones, commenta, eas peruertit, tantùm ueritati obrepit, adulter sensus, quantùm et corruptor stilus. Quid promouebis exercitatissime scripturarum disputando, cum, siquid defenderis negetur ex diuerso, Siquid negaueris defendatur? & tu quidem nihil perdes, nisi uocem in contemptionem, nihil consequeris, nisi uilem de blasphematione laudem, Ille uero quisquis est, cuius causa in congressum descendis scripturarum, ut eum dubitantem confirmes ad ueritatem, magis ad hæreses diuerget hoc ipso motus, quòd te uideat nihil promouisse

se æquo gradu negandi, & defendendi, quod diuersa parte statuitur, certè & pari altercatione incertior discedet nesciens, quid hæresim iudicet, quid Catholicum. Reprehensores disputationis hæreticorũ his, atq; huiusmodi alijs nituntur. iam quomodo probantes, & laudantes eandem cum hæreticis ineundam disputationem confirment opinionem suam breuiter dicamus.

EORVM OPINIO, QVI PVtant esse admodum utile disputare cum hæreticis.

PETRVS Maximus Pontifex, & primus Vicarius Christi ait, in priore sua Epistola. Parati semper ad satisfactionem omni poscenti uos rationem de ea, quæ in uobis est, spe, & Fide. Si omni poscenti rationem de illa, quæ in nobis est, fide, & spe tenemur reddere, ergo tenemur eandem rationem reddere ipsis hæreticis, cũ eam poposcerint, quod nequaquam fiet sine disputatione; Præterea Stephanus in actis Apostolorum disputauit cum aduersarijs suis, qui erãt de synago-

gis Libertinorum Cirenensium, Alexandrinorum, & de alys compluribus, & Paulus in synagogis Iudæorum disputabat, & in foro per omnes dies ad eos, qui audierant, sicut recitat Lucas in eisdem actis Apostolorum. Deinde Orthodoxorum Patrũ, & Doctorum Theologorum, & Canonistarum pleni sunt libri disputationum cum hæreticis initarũ; itaque licet disputare cum hæreticis, ac talis disputatio incredibilem utilitatem affert: nam ueritas in disputatione aperitur; quando igitur pars contra partem laborat, tunc utraq; pars debet mutuò conferre, & parti saniori debet infirmior, & quæ longe distat à ueritate libenter cedere, ac ita proculdubio fiet, ut non solum cognoscatur ueritas, sed, ut etiam simus cuncti unanimes in una Ecclesia, sub uno Pastore Vicario Domini, & Dei nostri. Quibus placet disputandum esse cum hæreticis, huiusmodi authoritatibus, & argumentationibus opinionẽ suam stabiliunt. reliquum est, ut subijciam quid mihi uideatur in hac re sentiendum.

QVOMODO QVARTA VIA *ſit ineunda, ut omnino afferat utilitatem.*

QVARTA *uia non ſolum profutura eſt ad aperiendam, et confirmandam ueritatem Catholicam, ſed etiam ad reparandam, & ſtabiliẽdam unitatem Eccleſiæ ſiquidem ineatur (ut conuenit) diſputatio; cum ea uerò poſſit fieri tribus modis,* Primùm *ut nos, & illi ſine diſcrimine argumentemur uiciſſim, & reſpondeamus, deinde ut nos tantùm argumentemur, illi uero tantùm reſpondeant.* Præterea, *ut Illi ſolùm argumententur, nos autem ſolùm reſpõdeamus, duabus primis rationibus diſputandi nequaquam debemus cum aduerſarijs noſtris in* Concilio *uti; nam ſi aduerſus eos uel fortiſſimè quidem argumentabimur, tempus in uanum, & fruſtra conteremus. quia ſi rationibus congrediemur, quæcunque aſſumemus, & enunciabimus illi quàm impudentiſſime inficiabuntur, ſic enim pertinaces, & obſtinati ſunt, ut nolint ea* Theoremata *concedere, quæ nos tãq;* Religionis Chriſtianæ, *atq; uniuerſæ* Ca

tholicæ Theologiæ prima principia tenemus, et prædicamus. si proferemus authoritatem Ecclesiæ, Cōciliorum, Orthodoxorum Patrum, & Catholicorū Doctorum, subsannabunt nos, quandoquidem pro nihilo habent summa ueneratione dignam hanc authoritatem. Si ex Veteri, aut ex Nouo Testamento scripturas in medium afferemus, confingent nouas, & inauditas, & prorsus alienas expositiones, & obijcient nos illas non intelligere, immò ne intellectas quidem, præter se, fuisse aliquādo à quoq;, & easdem in fauorem suum pugnare contra nos, & hac in re dissensiones, & discordiæ irreconciliabiles excitabuntur, & quia uulgus imperitorum bellua multorum capitum est, fiet, ut maxima pars eorum, qui disputationi præstò adfuerint putet eos ueridicos esse. postremò quicquid nos dicemus illi aspernabuntur, & irridebunt, & prorsus euenient quæcunq; ait Tertullianus. cum igitur simus nos à temporibus Apostolorum in ueridica, et legitima possessione ueritatis catholicæ, ac semper in Ecclesia Romana Cathechismum Apostolorum, ueramq;, indubiam, & Christianam instructionē cum Episcoporū legitima, et sine interruptiōe cōtinuata successione habuerimus nō spectabit ad nos in Cōcilio argu-

mentari, & hæreticorum nouam, inauditamq; doctrinam oppugnare, Sed hæreticorum partes erũt in medium proferre argumenta, quibus probent nos in errore cũ Patribus, et maioribus nostris, adeoq; Romanam, & Catholicam Ecclesiam perpetuò fuisse, ac ita laborare, ut eijciant de Catholicæ ueritatis antiqua possessione. Tum Nos respondebimus: argumenta illorum diluemus, atq; hac tertia disputandi ratione satisfaciemus aduersarijs, etiam ipsis inuitis, & reluctantibus, ut persuasum habeant omnes haud quaq; debere nos ab antiqua ueritate discedere, ac sine iusta causa illos à Romana Ecclesia uniuersali, & bonorum omnium parente in latibula, et conciliabula hæreticorum recessisse, ac proinde salutariter, & quam primùm eis ad unitatem Ecclesiæ redeundum esse. Ad hac operæ precium est hanc disputationem iniri coràm Patribus, & in propatulo, ac sanè, ut occasiones tumultuum, & rixarum planè recidantur, non expedit eam esse uocalem, sed scriptam, hac enim ratione fiet, ut magis ad propositũ. & grauius dicant omnia. quia nimirum de improuiso nihil efficient, neq; temere pronunciabunt quicquid in buccam ueniet, neq; ridiculum dicent quidq;, seu quod possit excitare ad risum Patres, et reliquos

auditores; nihil deniq; odiosum, & nihil incendens bilim, aut ad iram prouocans, mouensq; stomachum excidet, quemadmodum ijs euenire solet, qui uocaliter, & publicè disputant, uerùm omnia præmeditata, & diu cogitata, seria, & grauia sedato, & placato animo proferent. Propterea legatus unà cum Patribus diligenter curabit, ut articuli, super quibus ineunda erit disputatio, præbeantur aliquot uiris doctis ex utraq; parte selectis, ut ante dixi, tantò quidem ante diem proferendæ disputationis, quãtum satis erit ad salutariter cogitandum. nec igitur, qui primam opinionẽ defendunt, repræhẽdendi sunt aliqua ex parte, nam duos priores modos tollunt disputandi cum hæreticis, & publicam, ac uocalem, & præcipue coràm imperita multitudine disputationem repræhendunt; Neq; porrò, qui secundam opinionem comprobant non laudandi sunt, quoniam intelligunt ineundam esse cum hæreticis disputationem tertio modo à uiris doctis, & ex scripto, & coram Patribus in Concilio, ut ueritas aperiatur, & unitas reparetur Ecclesiæ. Nec tamen si Paulus, & Stephanus disputabant in propatulo coràm omnibus, Idcirco nunc similiter expedit disputare; Nec enim illi cum quibus congrediebantur obsti-

nati, nec hæretici erant, iam sunt omnia disputata, certa, & definita, id quod tempore illo Apostolorum nondum erat. Deinde, ut Petrus ait, debemus parati esse ad reddēdam eius, quæ in nobis est, Fidei, & spei rationem omni poscenti, dummodo uelit sedato animo audire, & discere. poscentibus autem hæreticis eo modo, quem explicaui, debemus rationem reddere super omnibus Theologicis, & Christianis articulis eius, quæ in nobis est, Fidei, & spei. Necesse uerò est, si placeat Concilio hac quarta uia procedere, ut Reges, & Principes fauorem, & auxilium suum porrigant, & conferant ad coercendos, siquidem expedierit, & Concilium id postulauerit, insolentes, & capitosos, quiq; noluerint ei, quod æquum est acquiscere, Age uerò, quid illud sit, monstremus, quo niti Patres in Concilio debeant, ut, quæ declarauerint, definierintq; à spiritu sancto promanasse indubium, & perspicuum sit omnibus Christianis hominibus.

OMNEM

OMNEM IN REBVS FIDEI *tractationem, et definitionem, quæ fiet à Patribus in Concilio fundandam esse in Verbo Dei.*

QVIA *omnis ferè cum aduersarijs nostris in hoc generali Concilio pertractatio, definitio, & disputatio futura est de dogmatibus Fidei (nam quæstio de reformandis moribus non adeo parit acerbas discordias per se inter nos, & aduersarios compositis dogmatum litibus) propterea necesse est fundare omnem tractationem, definitionem, et disputationem in uerbo Dei: tum quia Christianorum dogmata naturali uia ex phantasmatibus, & lumine intellectus agentis acquisita, inuentáq; à nobis minime fuerunt, sed diuinitus, ac lumine quidem supernaturali primis Patribus nostris, Prophetis, & Apostolis reuelata, infusáq; : ut Ioannes inquit, Vnigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit. Porrò ex eis deriuarunt in posteros, qui successione temporum, quæ firma illi persuasione apprehenderent filios, & nepotes fideliter docuerunt, ac purissime tradiderunt in Concilijs, in scholis, in*

templis, in priuatis ædibus; Fuit enim perpetuus, incontaminatus, & inuiolatus Cathechismus in Ecclesia Romana, & Christiana quidem institutio pura, & sincera de Christianis dogmatibus; Tum quia inter nos, & aduersarios conuenit Verbũ Dei solum fundamentum esse, in quo firmari adeo possit Christiana doctrina, ut portæ inferorum aduersus eam præualeant nunq; : immo aduersarij nostri sic uerbo Dei gloriantur, ut persuasum habeant, & mordicus teneant, & uulgo prædicent se prorsus nihil credere, nihil docere, nisi ex uerbo Dei: Nobis uero, & doctoribus, & Pastoribus Ecclesiæ Romanæ iniungant, obijciantq; Papam cum suis ferè omnia credere, & docere sine uerbo Dei, hominum doctrinam, & mandata hominum, & plerunq; humanum iudicium sequi fallacissimum, & perniciosum in dijudicandis reuelatis dogmatibus, quia Paulus inquit, animalem hominem, qui naturali iudicio nititur percipere, quæ Dei sunt, non integrum habere; at contra spiritualem hominem, qui perstat in uerbo Dei, omnia dijudicare. Age uero nos pauca de uerbo Dei proferamus, ut fiat omnibus conspicuum, quomodo in generali Concilio à uerbo Dei conueniat ne latum quidem unguem in disputandis, pertra

ctandis, & definiendis Christianis dogmatibus usq; recedere, sicut posterius dicam.

MODVM, QVO IN DOCENdo utuntur aduersarij, facilem esse ad decipiendum uulgus.

RATIO, qua fuerunt usi hactenus aduersarij nostri uidetur esse admodum plausibilis, & digna primo aspectu, cui assentiantur omnes, & ualde facilis est ad imponendum simplicibus, ac eis persuadendum quæcunq; illi designent, uelintq́;: omnes enim homines, uel rudes quidem, & imperiti, seu idiotæ in omnibus gentibus, & nationibus cupiũt ex animo puritatem, & sinceritatem Christianorũ dogmatum accipere, quatenus uerbo Dei confirmantur, & eos uehementer oderunt, qui doctrinam, & religionem Christianam labefactent, inficiant præter uerbum Dei humanis inuentionibus: propterea cum aduersarios nostros audiunt semper habere in scriptis, & in ore uerbum Dei, Euangelium, scripturam eis facillime conquiescunt, eos libenter sequuntur, & imitantur, eos prædicant, & admirantur

omnino tanquam Euangelicæ ueritatis magistros: immo per antonomasiam quandam appellant Euangelicos, permittuntq; sese illicò dirimi à Catholica, & uera Dei Ecclesia, & in abissum pestilentium errorum duci præcipites. qui posterius impia illa persuasione delusi, quæ fundata est in uanis aduersariorũ uocibus, Euangelij, scripturarum, Verbi Dei manentis in æternum, quas uoces illi semper habent in ore, atq; ingeminant, repetuntq; astutissimè, cum tamen uocibus illis ueri, & solidi nihil subijciatur, fiũt pertinaces, atq; obstinati cum filijs, & nepotibus, qui noxios id genus ita imbibunt errores, ut nulla fiat in nobis reliqua spes fore aliquando, ut resipiscant, agant pœnitentiam, ueritatem concipiant, & ad gremium, et ad unitatem Ecclesiæ reuertantur: nisi forte Spiritus Sanctus, qui generalibus Concilijs assistit, eos speciali suo fauore cœlitus illustrare dignetur ad suscipiendam Catholicæ ueritatis agnitionẽ. Quod sanè ut fiat, in hoc generali Concilio debemus, quod pijssimo affectu consulit faciendũ PIVS PAPA, *quotidianis ab Optimo Maximo Deo precibus, & orationibus postulare.*

FALSVM ILLVD ESSE,
quod aiunt aduerſarij noſtri de uerbo Dei, & quæ de illo inter nos, & ipſos differentia ſit.

SI uerum eſſet, quod aduerſarij noſtri de uerbo Dei paſſim nugantur, et ſibi uulgò arrogant, cohortandi eſſent populi, ut eos audirent, & ſequerentur: quia proculdubio Chriſtianæ religionis myſteria, & dogmata, niſi fundentur in uerbo Dei, alia uia cognoſci nequeunt. Nam id ſolum in huiuſmodi rebus longè à ſenſu, & à naturali ratione remotis eſt infallibile, & quemadmodum ſcriptura dicit, Omnis homo mendax, quia nihil poteſt intelligere, niſi aliquo modo ſe ſe conuertat ad phantaſmata. Diuina uero, cum altiora ſint phantaſmatibus non poſſunt in eis relucere, ac repræſentari, à quibus tamen accipit mens noſtra quicquid naturaliter appræhendit, & cognoſcit naturali quidem intellectus agentis lumine. Sed res minime ſe habet hoc modo: immo ſuis perſuaſionibus conceptis ex proprijs imaginationibus ducuntur; neq; uerbo Dei, ut gloriari ſolēt, nituntur.

Cõtra uerò Ecclesia Romana, quæ impeccabilis gratia, & fauore Spiritus sancti est nunquam non conuertit se ad uerbum Dei, tanquam ad suum scopum, neq; aliquid unquam efficit, sed ne potest quidem efficere, quod pugnet cum uerbo Dei; quippe cum semper foueatur, & gubernetur auxilio Spiritus sancti. Verùm age aliquanto manifestiora hæc omnibus reddere studeamus. asserunt (inquam) aduersarij nullum dogma, nullum ritum ad cultum diuinum spectantem licite suscipi ualere à Christianis populis, nisi fundatum in uerbo Dei appareat: Aiuntq; Verbũ Dei tantùm in scriptura Veteris, & noui testamenti contineri, quippe quia præter doctrinam in prophetis, & Apostolis compræhensam nil certi de uoluntate Dei, atq; hominum salute certo testimonio reuelatum, seu traditum sit, Ac ei soli propterea piorum, & fidelium Ecclesia superstructa sit, quare nihil esse aliud populo proponendum aiunt, quandoquidem omne aliud tanq; purè humanum, incertum, inutile, & noxium oportet esse, quanuis ab eis etiam tradatur, qui spiritu Christi multa cognouerint, & egregia, efficaciaq; testimonia reddiderint ueritati. Propterea quod & de illis dictum sit, carnem, & sanguinem Dei sapientiam percipere non posse, quòd sen

ſus carnis in eis permanens etiã ipſi Deo repugnet. Paſtoribus autem, concionatoribusq; poteſtatem faciunt ſcripturam declarandi, & interpretandi, & hoc nimirum per ſolam ethimologiam, & collationẽ obſcuriorum locorum ad clariora: cæterùm nos dicimus, & confitemur omnia dogmata, & omnes ritus, qui ad cultum Dei pertineant, in Eccleſia recipi ex uerbo Dei, cuius tamen contrarium impingunt nobis aduerſarij, & iniuria quidem inurunt Eccleſiæ Romanæ uulgò notam infamiæ, ut facilius populos decipiant, ſeparentq; à Romana, & Catholica Eccleſia, & alliciunt perniciosè ad conuenticula Sathanæ. Verbum Dei porrò in ſolis ſcripturis Veteris, et noui Teſtamenti contineri planè inficiamur, negamus etiam ſcripturas exponi debere ad normã noſtrorum aduerſariorum: utrunq; autem breuiter, & dilucide comprobemus.

ESSE, ATQVE HABERI
etiam sine Scripturis Verbum Dei.

NEMINI dubium est, inde ab Adamo usque ad Moysen, tum ante diluuium, tum posterius factum ministerio Angelorum crebró fuisse Verbum Dei sine ullis scripturis, quo miris consolationibus afficiebantur per suauissimas de filio Dei promissiones, & de remissione peccatorum, & reconciliatione hominum cū Deo, prorsusq́; de iustificatione, & futura glorificatione, quo etiam Deo certa quædam offerebant sacrificia: quis enim credat Abel, & cæteros Patres Deo sacrificauisse absq; uerbo Dei? immo sine scripturis data fuit Patribus circuncisio, & instituta fuerunt sub lege naturæ sacrificia, oblationes, & alia, quibus merito colebatur Optimus Maximus Deus, & repepetita fuit sæpe diuina, & immutabilis promissio de futuro Messia. Sacræ quidem scripturæ multis fuerunt seculis posteriores fidelibus hominibus, & uerbo Dei. Nam eas ante Moysen nullas fuisse palam est: inter quem, & primum hominem creatum annorum duo millia, trecenti septuaginta tres intercesserunt.

ſerunt. Porrò, cum iã extarent in populo Dei ſcriſpturæ, quoties abſq; ſcripturis loquutus eſt Deus, & uerbum ſuum pateſecit Moyſi, Samueli, Prophetis, & reliquis innumeris Patribus Veteris teſtamenti? Nonne præterea Dominus, & magiſter noſter Ieſus Chriſtus plurima ſine ſcripturis dixit, docuit, pronunciauit? & cum ipſe nihil omnino ſcripſiſſet Apoſtolos quidem in uniuerſum mũdum non ad ſcribendum uerbum ſuum miſit, Sed ut illud teſtificarentur, & prædicarent. quòd ſi cum iam aliquot anni fluxiſſent poſt Chriſti glorioſam in cœlum Aſcenſionem, multa ſcripturis mandarunt, non iuſſu, & mandato Chriſti hoc præſtiterunt, ſed per occaſionem, quæ diuerſis rationibus in diuerſis eccleſijs ipſis offerebatur. Quid, rogo, ſi quippiam non ſcripſiſſent, quod ſanè facere non tenebantur, quia de ſcribendo nullum habuerunt mandatum, præter Ioannem, cui cum in ſpiritu eſſet die Dominica, fuit commiſſum, ut ſcriberet Apocalipſin, nunquid Eccleſia priuata ſemper fuiſſet Verbo Dei? peſtilentiſſimè igitur falluntur, & in errorem alios pertrahunt exiſtimantes, & docentes uerbum Dei ſolum in ſcripturis Apoſtolorum, & Prophetarum cõtineri. Quot myſteria, quot dogmata plurimis an-

nis post eam primitiuam Ecclesiam, in qua superstites fuerunt Apostoli, & mox etiam eorum discipuli Christianæ religionis necessaria declarauerunt, definierunt, & tradiderunt sacra, & uniuersalia concilia sine scripturis? consubstantialitas diuinarum personarum, processio Spiritus sancti à Patre, et Filio, coniunctio duarum naturarum in una persona, baptisma collatum ab hæreticis in forma Ecclesiæ, atque id genus alia complura fuerunt à Patribus in Concilijs definita sine scripturis; quomodo igitur in solis scripturis habemus Verbum Dei? quibus scripturis docuerũt Patres Verbum Dei, cum nullæ adhuc extarent scripturæ? Dixerat Christus, Amen dico uobis, ubicunq; prædicatum fuerit hoc Euangelium in toto mnndo, & quòd fecit hæc narrabitur in memoriam eius. At quo tempore dixerat hæc Christus, de scribendo Euangelio ne cogitasse quidem uidetur Matheus, aut quisq; alius Euangelistarum, & Prophetæ, cum nõdum sua oracula scripsissent, quomodo uerbum Dei prædicabant? & Apostoli quomodo ante prædicabant Euangelium, & Verbum Dei, q̃; scripsissent? quàmq; scripturis aliquid mandauissent? Itaq; summo studio errorem hunc aduersariorum cauere debet generale Concilium, nec arbi-

trari simul cum eis Verbum Dei contineri solum in Prophetarum, Apostolorum scripturis, nec simul cum eis putare dogmata, & misteria Fidei posse, ac debere confirmari solo testimonio, & sola authoritate scripturarum.

HAERETICOS HABERE SCRIpturas, at non sensum scripturarum, & ipsum teneri ab Ecclesia Romana, et ab eadem alijs cōmunicari.

PESTILENTISSIMUS quoq; error est aduersariorum, cũ negant scripturas in eo sensu accipi debere, in quo semper fuerunt expositæ ab Ecclesia Romana, Sed in quo ipsi cœperũt heri, aut nudius tertius excogitatis nouis figmentis eas interpretari sine scripturarum genuino sensu, & spiritu. & spiritus quidem scripturarum non potest alius esse, quàm Ecclesiæ Catholicæ spiritus: ab eodem enim spiritu genuinum, & proprium sensum scripturarum necesse est prouenire, à quo declaratæ fuerunt esse canonicæ. Quia igitur Ecclesia Romana omnibus gentibus, & populis; quæ essent canoni-

cæ, aut authenticæ ſcripturæ definiuit, eaſq; à non-canonicis calculo, & iudicio ſuo diſcreuit, cui & conſenſit omnibus ætatibus orbis Chriſtianus, opus eſt ueram quoq; illarum intelligentiam, & germanam expoſitionem æquo animo ſumere ab eadem Eccleſia. & certe non ideo ſunt canonicæ ſcripturæ, nec ideo tanq; authenticæ haberi, & accipi debent, quoniam factæ, ſeu compoſitæ fuerunt à certis quibuſdam hominibus, ſed quia uniuerſalis Eccleſia teſtificata eſt omnino, & declarauit eas planè eſſe huiuſmodi, à quocunq; illæ tandem ſint, etiam ſi fortè illarum ſcriptor ignoraretur. Marcus non audiuit, nec uidit Chriſtum; uidit, & audiuit Nicodemus: Eccleſiæ tamen authoritate commoti, atq; ab illa edocti recipimus Marci, reijcimus Euangelium Nicodemi. Et eadem authoritate perſuaſum habemus in Euangelio Marci eſſe Verbum Dei: At in ſcriptura Nicodemi uerbum hominis. Itaque non perſona, quæ ſcripſit attendenda eſt, ſed magis teſtimonium, & poteſtas Eccleſiæ, unde illas tanq; authenticas, & canonicas firmo, & indubio animo ſuſcepimus. Quare ſolo ſpiritu Eccleſiæ Romanæ, qui proculdubio ſpiritus Chriſti eſt, debent exponi diuinæ ſcripturæ. cum reperiatur enim plurima in ſcripturis obſcuriſſima,

quæq; pariant controuersiam, quis illa potius illustrabit, & aperiet ad tollendam, & sedandam omnem controuersiam, quàm Ecclesia, uel generale Concilium, quod uniuersalem Ecclesiam representat? teneamus igitur hanc regulam, uerum sensum scripturarum, ubi fuerint obscuræ, non accipiendum aliunde, quàm à Romana, & Catholica Ecclesia. nam alioqui dubiorum, & quæstionum difficillimarum nullus unquam erit finis, & peruersitate, ac uitio hæreticorum incerta omnia reddentur. Igitur Spiritus sanctus, qui scripturam per homines reuelauit, quemadmodum ait Petrus, non enim uoluntate humana allata est aliquando prophetia, idem quoq; sensum, & intelligentiam scripturæ primis Ecclesiæ Patribus reuelauit, ac de ueritate illos certiores fecit. quare nostra prophetia, hoc est scripturarum interpretatio consona, & uniformis debet esse priscis Ecclesiæ Patribus, & magistris Fidei. Si permittetur cuilibet priuato suo iudicio scripturas interprætari, plena erunt omnia confusionum, & hæresum: omnis enim hæreticus, et schismaticus pro se habet in promptu, et citat scripturam, & eam ad placitum suum exponit, & nomine ipsius gloriatur, & quemadmodum Augustinus ait, omnis hæreticus prædicat Christum;

qualem ſibi fingit, non qualẽ ueritas dicit. Itaq; neceſſe eſt, omnes homines in captiuitatẽ redigere intellectũ ſuum in obſequiũ Fidei, & credere ſcripturas ueras eſſe non in ſenſu, quem ſibi quisq; priuatim præſumit: ac multò minus quidem ſecundum prophanas, & adulterinas eorum interpretationes, qui ſe ab Ecclesia temere ſegregauerunt: At ſecundum antiquã Eccleſiæ traditionẽ expoſitas: quam ſancti Patres tãti fecerunt, ut non alia fere machina ſuorum temporum hæreticos expugnauerint. Hac uetuſtiſſimus Ireneus Valentinum hæreticum expugnauit. Hac Tertullianus Martionem, Hac Origenes Celſum, Hac Nicænum Concilium Arrium, Hac Baſilius Eunomium, & Amphilochium, Hac Hieronymus Vigilantium, Iouinianum, & Luciferianum, Hac Cyrillus Alexandrinus Neſtorium, Hac Theodoritus in Poliphormo ſui tẽporis hæreticos, Hac Auguſtinus Donatiſtas, & Iulianum, Hac Leo, Gelaſius, & Ioannes Romani Pontifices Euthechen, & Neſtorium, Hac ſexta Synodus Monothelitas, Hac ſeptima Iconomachos, Hac Petrus Cluniacenſis Henricianos, & Petrobruſſianos, Hac contemporaneus Bernardus Petrum Habailardum, Hac Euthimius uarics mnltorum temporum hæreticos, Hac cæteri

Patres ad hæc usq; nostra tempora diuersi generis hæreticos omnibus ætatibus expugnauerunt. Age uerò aliquot scripturarum loca percurramus, ut facile quisq; uideat quanta peruersitate adulterent scripturas hæretici, & quàm sit necesse, ut mandauit Christus, audire Ecclesiam, & priuata iudicia subijcere calculo Ecclesiæ, aut Generali Concilio. Itaq; hunc textum de sacramento Eucharistiæ, Hoc est corpus meum, quidam hæretici hoc modo exponunt, Hoc est corpus meum, idest significat, & figura est corporis mei. Sed Ecclesia hoc modo, Hoc est corpus meum uerum, & naturale. Deinde cum ait Christus, qui crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit: Anabaptistæ interpretantur, primùm esse credendum, & mox baptizari oportere. & quia paruuli non credunt, propterea uanum esse illorum Baptismum, Ecclesia uerò non supra fidem baptizandi paruuli fundat baptismum paruulorum, at super mandatū Christi, qui iubet eos baptizari, quos uelimus esse participes regni cœlorum, credēs in baptismo infundi spem, fidem, & gratiam Spiritus sancti. præterea cum Paulus dicit, arbitramur hominem iustificari absque operibus legis, ita exponunt Lutherani, sola fides iustificat, exclusis bonis operibus tum legis, tum Fidei,

quia sunt eadē opera legis, et fidei, sed Ecclesia fides, ait, in Christū iustificat sine operibus legis, non sine operibus Fidei, quia non sunt legalia simul cum Euangelio necessaria, & illa quidem splendida coram hominibus apparent: Sed hæc sunt reuera illustria coram Deo. Item cum Petrus de Sacerdotio inquit; Vos estis genus electum regale Sacerdotium, exponunt Lutherani de Ecclesiastico Sacerdote absolute, ac proinde fingunt æque Sacerdotem esse, & non minus absoluere puerum, & mulierem, atq; Episcopum, & Papam: Ecclesia uerò de spirituali Sacerdotio. cum porrò scribit Paulus contra prohibentes nubere, & contra iubentes abstinere à cibis, quos Deus creauit, ut cum gratiarum actione percipiamus, exponunt hæretici de Papa, qui clero uxores prohibuit ducere, & sacris uirginibus nubere, & populo carnibus, et aliјs cibis uesci; At Ecclesia refert hoc ad Manichæos, qui docebant simpliciter omnibus uetitum esse comedere carnes, oua, & animalia, quæ uel habuerunt, uel habitura fuissent uitam, & de Tatianis, qui nuptias tanq; res per se malas execrabantur. Papa uerò matrimonium contrahere prohibet nemini, nisi uoto seipsi uoluntate sua reddiderint inhabiles. Deinde abstinentia nequaquam est ciborum prohibitio

tio

tio: cum enim ieiunamus, & definitis aliquot diebus alijs nos à lacticinijs, & carnibus edendis abstinemus, non eo id facimus, quia sint res per se malæ, sed ut aliquando sobriè uiuamus, & corpora nostra castigemus, & in seruitutem interioris hominis redigamus; cæterùm inter se longè differunt abstinentia, & prohibitio, loquitur autem Paulus de simpliciter prohibentibus, non de abstinentibus. sententiam porrò illam Pauli ad Colossenses, Ne tetigeris, neq; gustaueris, neq; contractaueris, ad Papam trahunt hæretici, quatenus illa prohibuerit; sed Ecclesia interpretatur de usu Iudaico, & legis, quæ uetabat nonnulla iam per mortem Christi abrogata, nobisq; propterea iam licita. Papa igitur non talia prohibet simpliciter, sed iubet honestis, ac optimis de causis, ut nos ab ijs, quæ licita sint abstineamus certis aliquibus temporibus. insuper illud Prophetæ Abacuc, iustus ex fide uiuit. Sic exponunt, ut asserant hominibus Christianis ad spiritualiter uiuendum solam fidem abundè satis esse, nec iuuare quippiam opera, cerimonias, organa, Campanas, Regulas ordinum, processiones, ieiunia, orationes, & huiusmodi alia; Sed Ecclesia intelligit simul cum Paulo, non loqui prophetam de sola, et nuda fide, at de fide uiua, & forma-

ta charitate, quæ per dilectionem operatur quæcunq; præcipit Deus, & traditiones Patrum obseruat, & Ecclesiæ morem gerit. Præterea sententia Christi apud Ioannem, Ego, & Pater unum sumus, Arriani exponebant de unitate, quæ fit per charitatem. Ecclesia uerò de unitate essentiæ in diuinis personis, qua Pater, Filius, & Spiritus sanctus Omousij sunt, idest consubstantiales. Verùm longior, quàm æquũ sit ero, si omnia loca scripturarum, quæ fœdata sunt ab hæreticis huc proferre uoluero; nulla enim ferè clausula est in tota Biblia, quam illi somniatis, & pestilentibus expositionibus non deprauauerint, non ad suas confirmandas impietates detorserint. Quãuis igitur habeant hæretici scripturas, & earum nomine glorientur, non tamen uerum sensum habent scripturarum, quem sola Romana, et Catholica Ecclesia semper habuit, & habebit: quia in ea sola est Spiritus sanctus author, & reuelator ueritatis. nã Christus apud Ioannem inquit, Ego rogabo Patrẽ, & alium paracletum dabit uobis, ut maneat uobiscum in æternum, ac ob eam causam uocatur spiritus ueritatis apud eundem Ioannem. & Paulus in posteriore ad Thimotheum Epistola Catholicam Ecclesiam appellat columnam, & firmamẽtum omnis ueritatis.

Ad Ephesios quoq; ait, Propterea dedisse Deum Ecclesiæ suæ quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios uerò Euangelistas, alios autem pastores, Doctores, ut iam non simus paruuli fluctuantes, & circunferamur omni uento doctrinæ in nequitia hominum, in astutia ad circunuentionem erroris, quẽ locum secutus Hireneum Augustinus ita intelligit, ut asserat ex eo uerum, & germanum sensum scripturarum obtineri semper in Ecclesia per legitimã successionem Episcoporum, et Ecclesiarũ propagationẽ. Ac ueteres orthodoxi Patres, quos recentiores catholici Doctores imitantur, docuerunt nullius certi hominis quamuis in scripturis exercitati sensum debere cõmuni Ecclesiæ Catholicæ sensui præferri, ut Austinus dicat, Euangelio se non crediturum, nisi ad hoc authoritate Catholicæ Ecclesiæ compelleretur. Placet hoc loco recitare, quæ ad propositum nostrum confirmandum scribit Clemens Petri discipulus, & successor in regenda, & administranda Ecclesia uniuersali ad Hierosolymitanam Ecclesiam: Relatum est, inquit, nobis, quòd quidam in partibus uestris commorantes aduersantur sanis doctrinis, & prout eis uidetur, non secundum traditionem Patrum, sed iuxta alium sensum docere uidentur. multas enim quidã,

ut audiuimus, secundũ ingeniũ hominũ ex his, quæ legunt, uerisimilitudines capiunt, et ideo diligenter obseruãdum est, ut lex Dei, cũ legitur nõ secundũ propriã intelligentiã legatur, uel doceatur. Sunt enim multa uerba in scripturis diuinis, quæ possunt trahi ad eũ sensum, quẽ sibi unusquisq; sponte præsumpsit, quod fieri nõ oportet. Nõ enim sensum extrinsecus ab alijs alienũ, et extraneũ quærere debetis, aut quo modo ipsum scripturarum authoritate cõfirmetis, sed ex scripturis sensum capere ueritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam discere scripturarum, qui eã à maioribus secundum ueritatem sibi traditam seruauit, & ipse possit, ea quæ rectè suscepit competenter asserere. Nam Apostolus Paulus ad discipulum suũ Timotheum, quæ audisti, inquit, per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere: Quæ sancti Clementis pulcherrima & memorabilis sententia, quia negligitur ab hæreticis, idcirco mensa Domini, hoc est scriptura sacra fit eis in laqueum, in captionem, in scandalum, et in retributionem, & obscurantur eorum oculi, ne uideant claram scripturæ ueritatem. Clauis enim sacrarum literarum intelligentiam aperiens est maiorum interpretatio, & Ecclesiæ Catholicæ perpetus consensus.

QVOT MODIS CONFIRMARI possint Christiana dogmata.

QVAMVIS, ut ante dixi, argumentari ad conuincendos aduersarios non debeamus, sed eorum argumentationes tantùm diluere, quia sumus à temporibus Apostolorum in iuridica possessione ueritatis, operæprecium tamen erit, ut Patres intelligant, quibus rationibus, & medijs, quasi aggeribus, & propugnaculis inexpugnabilibus possimus Christiana dogmatã inuitis hæreticis, & portis inferorum communire. Itaq; solo uerbo Dei confirmanda sunt Fidei, et Christianæ religionis dogmata: quia uerò non solùm in scripturis, at etiam in Ecclesiasticis traditionibus cõtinetur uerbum Dei, quod sanè tanq; primum principium rerum ad religionem, & ad Christianam fidẽ spectantium constitui opus est: quippe quia idem Spiritus sanctus loquitur per os Ecclesiæ, atq; in scripturis per literas amanuensium suorum prophetarum, & Apostolorum. & multò quidem prius locutus est per os Ecclesiæ, q; per scripturas. nam prior est Ecclesia, prior est illius traditio, prius est Euan-

gelium, & uerbum Dei, q̃; ſcriptura. & priore illo tempore habuit nihilominus authoritatem ſuam Ecclesia non à ſcripto, ſed à uiuo Euangelio, & uerbo Dei, hoc eſt uiua uoce, & uiuis quibuſdam inſtitutis prædicato, & tradito. Propterea utroq; modo nempe ſcripturis, & traditionibus confirmari poſſunt dogmata. Scripturis autem confirmari debent expoſitis nõ priuato alicuius etiam in ſcripturis exercitatiſſimi iudicio, at ſolo ſpiritu Catholicæ, & Romanæ Eccleſiæ, quæ, ut ex Paulo dixi, Columna, & firmamentum eſt ueritatis, quæq; nobis tradidit ſcripturas, & quænam eſſent canonicæ teſtificata eſt, illasq; à non canonicis diſcreuit, & de hoc reddidit nos certiores, quod profectò aliunde non poteramus intelligere. quare ſimiliter non poteſt aliunde uerus, & proprius ſenſus ſcripturarum cognoſci. Ad hæc uerbum diuinum haberi quoq; in Eccleſiaſticis traditionibus, ut ſic per illas, quemadmodum per ſcripturã ſacram ualeamus dogmata cõfirmare, ideo probatur, quia ſi docẽte Spiritu ſancto per Eccleſiam, qui, ſpiritus eſt Chriſti, & Eccleſiæ, quo uidelicet Eccleſia, ut promiſit Chriſtus, in omnẽ ueritatem ducatur, perſpicuum habemus, quæ ſint canonicæ ſcripturæ, quæ non canonicæ, & conſequenter germanum, & pro-

prium sensum canonicarum scripturarum tenemus: Similiter confiteri necesse est, eodem infallibili spiritu Ecclesiam dirigente in Ecclesiasticis traditionibus contineri uerbum Dei. Quare cum uerbo Dei confirmentur dogmata Fidei, consequens est, ea non solum scripturis, uerùm etiam ecclesiasticis traditionibus confirmari posse. Ac debet his duabus uijs procedere Concilium Oecumenicum. Nam si calculo, & testimonio Ecclesiæ credimus ab ea scripturas canonicas recipientes, quare similiter ei non credamus in Ecclesiasticis traditionibus contineri uerbum Dei, cũ illas de manu ipsius Ecclesiæ recipiamus? An credamus Spiritum sanctum non permittere illam errare dum testificatur, & declarat, quæ sint canonicæ scripturæ, dum illas interpretatur, dumq; à non canonicis eas discernit? & tamen permittat eam errare in constituendis traditionibus? Memoria quæso repetamus Christum duas claues Ecclesiæ Catholicæ contulisse, non ijs, qui direpti sint ab Ecclesia, unã scientiæ, alteram potestatis, Ac tum facile cognoscemus Ecclesiam solam perspicuum habuisse, quæ scripturæ essent canonicæ, qui sensus proprius esset earundem, et eam solam potuisse traditiones dare, quæ uerbi Dei non essent expertes: Ac itidem sciemus

Tridentinum Concilium optime statuisse, ut scripturas canonicas, & Ecclesiasticas traditiones pari pietatis affectu recipiamus. Quinetiam, ut certiorem, et firmiorem esse intelligamus authoritatem Ecclesiæ, quàm scripturarum, non uerita est Ecclesia interdum contrafacere, ac haberetur in scripturis: & interdum præter scripturas. continebatur in scripturis baptizandum esse in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: ac tamen Apostoli baptizabant in nomine Iesu Christi, ut legimus in Actis Apostolorum. Præterea in scripturis iubebatur cauendum à suffacato, & sanguine: ac tamen abrogatum est illud mandatum ab Ecclesia, quæ sabbati etiam obseruationem in diem Dominicam transtulit. De tractationibus, quid Paulus dicat audiamus, in priore ad Corinthios Epistola inquit. Laudo uos fratres, quod per omnia mei memores estis, & sicut tradidi uobis præcepta mea tenetis. Thesalonicenses itidem cohortatur his uerbis, Itaq; fratres state, & tenete traditiones, quas didicistis siue per sermonẽ, siue per Epistolam nostram. In eandem sententiam orthodoxi Patres, et Græci, et Latini semper locuti sunt, & docuerunt. Dionisius quidem Areopagita in libro de Hierarchia Christiana dicit eloquia Diuina

esse

esse duplicis generis, nimirum quædam in sanctis, ac Theologicis libris nobis commendata, & alia præterea, quæ ex animo in animum medio intercurrente uerbo corporali quidem, sed quod carnis sensum penitus excedat sine literis transfusa. siquidem ut consequenter ait, primi illi nostri sacerdotales duces, Apostolos intelligit, summa illa, & supersubstantialia partim scriptis, partim non scriptis institutionibus nobis tradiderunt. Deinde Hireneus in libro tertio contra Hæreses: Quid enim ait? etsi modica aliqua quæstione disceptatio esset, nonne oportebat in antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli conuersati sunt, & ab eis de præsenti quæstione sumere, quod certum, & re liquidissimum est? Quid autem, si neque Apostoli quidem scripturas reliquissent nobis: nonne oportebat ordinem sequi traditionis, quam tradiderunt ijs, quibus committebant ecclesias? Cui ordinationi assentiunt multi gẽtis Barbarorũ, eorum, qui in Christum credunt sine charactere, uel atramento scriptam habentes per spiritum in cordibus suis salutem, & ueterum traditionem diligenter custodientes. Magnus quoq; Basilius in libro de Spiritu sancto planè ostendit habere nos dogmata, quæ in Ecclesia seruantur, ac prædicantur, partim ex cõ-

ſcripta doctrina, partim uerò ex Apoſtolorum tradi tione ad nos delata in miſterio. & addit conſequen= ter, utranq; ad pietatem eandem uim habere, ac illis neminem contradicere, qui uel modicam ſaltem eccle= ſiaſticorum iurium experientiam habuerit. Si enim, inquit, aggrederemur conſuetudines nullis ſcriptis proditas, uelut non magnam uim habentes reijcere imprudentes etiam ipſis principalibus Euangelij par tibus iniuriam inferremus: immo potius ipſam Euan gelij prædicationem ad nudum nomen contrahere- mus. Et probat hoc ipſe Baſilius quamplurimis neceſ ſarijs Eccleſiæ Chriſti doctrinis, et obſeruationibus, quæ ſola traditione, & Apoſtolica inſtitutione iam inde uſque ad nos peruenerunt: cum earũ nihil uſpiã in ſacris ſcripturis inueniatur diſertis uerbis expreſ ſum. Atque inter plurima id genus exempla indi- cat, & ipſam ſacræ fidei noſtræ principalem confeſ- ſionem, qua credimus in Patrem, & Filium, & Spi- ritum ſanctum Apoſtolica potius traditione, quàm a= perta, & nuda litera nos habere. aſſerit præterea & ſua ſententia planè Apoſtolicum eſſe cõſtanter, & integrè perſeuerare in iſtiuſcemodi Catholica, tam et ſi non ſcripta traditione ab Apoſtolorum tẽ pore ſucceſſione quaſi per manus accepta, & uſu ſi-

mul cum tempore progrediente per longam consuetu dinem Ecclesijs tradita. & hanc potissimum traditionem putat satis esse ad confutandos hæreticos, qui eo tempore personam Spiritus sancti conabantur ab unitate sanctissimæ Trinitatis dirimere. Quocirca nobis planè affirmat se uelle traditiones huiusmodi uelut paternam quandam hæreditatem conseruare, perseuerareq; in doctrina ab Episcopo suo uiro, qui longo tempore in ministerio Dei uitam transegerit, per quem & baptizatus sit, & ad Ecclesiæ administrationem promotus, accepta: præsertim ubi comperiret beatos illos Patres quotquot ipsum præcesserant, quibusq; suæ tempestatis homines nulla ratione comparari quirent, in eadem constitisse sententia, ipsamq; communiter comprobasse. Alia complura scribit ad hoc propositum, quæ recensere longum, & molestum esset. Porrò doctissimus Origenes meritò definiuit in commentarijs epistolæ ad Titum, Hæreticum esse habendum, qui Christo se credere profitetur, & aliud de Christianæ Fidei ueritate credit, quàm habeat definitio Ecclesiasticæ traditionis. Idem quoq; in uigesima nona homilia in Matthæum, Quid est, inquit, ecce hic est Christus, ecce illic? Hic est inquiunt, non extra scripturam foras aspiciendum

est. Dicet enim qui seducere uoluerit, & defende-re contraria uoluntati, ecce hic est Christus, demon-strans uerbi gratia hunc, uel alterum Euangelij lo-cum. Alterius autem erroris author dicet: Ecce hic Christus, offerens ad exemplum textum alterum, qui uidetur defendere mendacij illius uerbum, quod proposuit uindicare. & ex lege, ex prophetis, et ex Apostolis profert unusquisq; quæ uidentur defendere mendacium illud, ut ueritatem: Quoties autem canonicas proferunt scripturas, in quibus omnis Christianus consentit, uidentur dicere, ecce in domibus uerbum est ueritatis, non in deserto, nec in solitudine. sed nos illis credere non debemus, nec exire à paterna, & ecclesiastica traditione, neq; aliter unq; credere, nisi quemadmodum per successionem ecclesiæ Dei tradiderunt nobis. uerùm quia Patres omnes Græci, et Latini fuerunt in hac sententia, & de hac eadem re omnes propemodum scripserunt, labore hoc scribēdi, et recitādi quid illi uarijs in locis de hac re scripserint iā supersedebo, ac tantū proferam, quid Augustinus in diuersis libris ad hoc propositū docuerit: Si prius lectores admonuero, nos aliquid ab ecclesia traditū bifariā accipere, tū ex antiqua, et ueteri maiorū nostrorum consuetudine absq; ullo scripto, ut de baptismo

paruulorum inquit Origenes : tum per definitionem in scripto, ut de processione Spiritus sancti à Patre, & Filio : atq; de aliis compluribus definitis, & scriptis, uel in Conciliis, uel in decretalibus maximorum Pontificum epistolis : ac tamen de traditionibus, & consuetudinibus Ecclesiæ nos loqui simpliciter: cumq; scripturas à traditionibus disiungimus de scripturis intelligere ueteris ac noui Testamenti.

QVID AVGVSTINVS IN DIuersis libris de traditionibus, et moribus, aut consuetudinibus, quarum usus est in Ecclesia Catholica, scripserit.

MALLEVS hæreticorum Augustinus multiplices in Ecclesia Dei ostendit usitatos mores, aut consuetudines, & traditiones esse in diuersis libris, quos ad publicam, & salutarem utilitatem edidit. Quandoq;, ut in tertio libro de Baptismo contra Donnatistas censet consuetudinem aliquam extare alicubi, quæ directe pugnet cum scriptura sacra : de hac facile adhibetur iudicium eam uidelicet mandandam sempiterna obliuione in desuetudinem, & scripturæ sacræ obtemperaudum. Nam Do

minus ego sum ait, non consuetudo, sed ueritas. immo talis proprie non est consuetudo, sed profanus, impiusq; abusus. Alias porrò consuetudines inueniri dicit, quæ scripturis, & Fidei Catholicæ minime repugnent. Ac istas quidem esse triplices confitetur, quarum nõnullas tota per orbem ecclesia frequentat, quas nimirum æque obseruare conuenit, ac illa, quæ sacræ scripturæ authoritas præscribit. Nam quod est eiusmodi ait, quin ita faciẽdum sit disputare insolentissimæ insaniæ est, illa enim, quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obseruantur, dantur statim intelligi uel ab ipsis Apostolis, uel plenarijs concilijs, quorum est in Ecclesia saluberrima authoritas, commẽdata, atq; statuta retineri. Sicuti quòd Domini passio, & resurrectio, & ascensio in cœlum, & aduentus de cœlo Spiritus sancti anniuersaria solẽnitate celebrantur, et si quid aliud tale occurrerit, quod seruatur ab uniuersa quacunq; se diffundit Ecclesia. In centesima decima octaua epistola ad Ianuarium, Qualia item sunt, ut in libris de Ecclesiasticis dogmatibus testatur, obsecrationum sacerdotalium sacramenta, quæ ab Apostolis tradita in toto mundo, atq; in omni Catholica Ecclesia uniformiter celebrantur, ut legem

credendi lex statuat supplicandi. Alia quædam non tota obseruat Ecclesia, sed per loca terrarum, regionesq; ad ædificationem Fidei, & morum secũdum singularum ecclesiarum speciales conditiones introducta, & recepta uariantur. de quibus ita iudicat, totũ hoc genus rerum liberas habet obseruationes, nec disciplina ulla est in his melior graui, prudẽtiq; Christiano, quàm ut eo modo agat, quo agere uiderit Ecclesiam, ad quamcunq; fortè deuenerit, dum tamen uelit, ne aut ipse cuiq; sit offendiculo, aut alius quispiam sibi. Hanc doctrinam fatetur, & gaudet se à beato patre Ambrosio accepisse, dicitq; se de hac sententia etiam atq; etiam cogitantem, ita semper affectum fuisse, tanq; ea cœlesti oraculo acceperit. Quare lamentatur se crebrò dolentem, & gementem multas infirmorum perturbationes sensisse fieri per quorundam fratrum contentiosam obstinationẽ huic Ambrosianæ regulæ non obtemperantium; & qui nisi quod dixi, faciunt, nihil rectum existimant. In eadem ad Ianuarium Epistola, Præter hæc insuper alia nonnunquam in Ecclesia reperiuntur, quæ neq; sanctarum scripturarum authoritatibus continẽtur, nec in concilijs Episcoporum statuta inueniuntur, nec consuetudine uniuersæ ecclesiæ roborata sunt,

neq; item notis, & rationabilibus causis exigentibus alicubi instituta sunt, sed diuersorom locorum diuersis moribus innumerabiliter uariantur ita, ut uix, aut omnino nunq; inueniri possint causæ, quas in eis constituendis homines sequuti sint; & quorum obseruationes alioqui inutiles sunt, & infructuosæ: sicut quando non aliò, quàm ad seruile grauamen populi Christiani tendunt. Hæc, ubi datur facultas, censet absq; dubitatione resecanda; ut de quibus solis dixerit Christus, in uanum me colunt docentes mandata, & traditiones hominum. Admonet tamen prudenter habita quidem infirmorum ratione talem resectionem fieri oportere. nam ipsa consuetudinis mutatio, etiam quæ utilitate adiuuat, perturbat nouitate. Quæ igitur utilis non est perturbatione infructuosa consequenter noxia est: atq; hinc fieri putat, ut Ecclesia Dei inter multam paleam, multamq; zizaniam constituta multa toleret & dissimulet, & tamen, quæ sunt contra fidem, uel bonam uitam non approbat, nec tacet, nec facit, in eadem Epistola ad Ianuarium. His quæ hactenus recitaui conformia sunt, quæ ad Casulanum scribit octogesima sexta epistola in hunc modum: in his rebus, de quibus nil certi statuit scriptura diuina, mos populi Dei, uel instituta

stituta

stituta maiorum pro lege tenenda sunt. in quarto autem libro contra Donatistas, ueritate, ait, ad consuetudinem accedente, ipsamq; stabiliente, sicut quando consuetudo plenarij Concilij authoritate confirmatur, ipsi consuetudini tenacius, constantiusq; nitendum, quàm cuicunq; aliorum diuersæ opinioni. Deinde Augustinus idem, ut in undecima distinctione allegatur à Gratiano, Catholica, inquit, Ecclesia per orbem terrarum diffusa tribus probatur existere; quicquid enim in ea tenetur, aut authoritas est scripturarũ, aut traditio uniuersalis, aut certè propria, & particularis instructio. Sequitur porrò, sed authoritate tota constringitur, ut nemini liceat priuato suo consilio, aut aduersus scripturam, aut uniuersalem istiusmodi traditionem aliquam temere obniti: utraq; enim hæc authoritatis priuilegio pollent. propterea in distinctione illa eadem in rebus huius generis decernitur, ut sicut diuinarum legum præuaricatores, ita contemptores ecclesiasticarum consuetudinum coerceantur.

AD ECCLESIAM CATHOLI-cam, siue ad generale Concilium Spectare iudicium de componendis, definiendis, & declarandis ambiguis Articulis Fidei.

QVIA, ut planè ostendimus, aduersarij nostri, quamuis teneant maximam partem scripturarũ, tamen earum sensum non teneent, neq; traditiones, & consuetudines Ecclesiasticas, propterea nec possunt uerbum Dei habere; quandoquidem illud in Germano sensu scripturarum, & in ecclesiasticis traditionibus continetur. quare nec possunt etiam constitui iudices in declarandis mysterijs fidei, & dogmatibus, quæ fundantur in uerbo Dei. Sed contra sola Ecclesia Romana, & catholica, seu generale Concilium, quod uniuersam representat Ecclesiam potest in omnibus rebus Fidei esse iudex: habet enim canonicam scripturam, & eius proprium sensum, & sacras traditiones, ea inquam sola uerbum Dei habet, ac ea sola rectè iudicare potest de scripturis, de illarum sensu, de dogmatibus, de consuetudinibus, et de moribus.

hac de causa in generalibus Concilijs proponi, & recitari solent, quæ in superioribus fuerant definita, & ea, quæ circa tractãdas quæstiones doctores ecclesiastici scripserunt. nã in Cõcilio Ephesino, quemadmodũ narrat Vincẽtius Lirinensis, omnibus sacerdotibus qui, ferè ducẽti conuenerant, uisum est optimũ factu, ut sententiæ Patrum in synodo recitarẽtur, quos uniuersos catholicos fuisse pateret, ut nimirum adhibita conuenienti solemnitate, ex eorum consensu, atq; decreto antiqui dogmatis religio, & Fides rite confirmaretur, & Nestorij blasphemia impiæ nouitatis condemnaretur. Sunt autem hi uiri, ait ille. quorum in Concilio, uel tanq; iudicum, uel tanq; testium scripta recitata sunt, S. Petrus Alexandrinus Episcopus. S. Athanasius, S. Theophilus. Eiusdem ciuitatis ambo Episcopi. Vincentius Cyrillus, qui tunc eandem ecclesiam Alexandrinam plurimum illustrabat, &, ne forsitan unius ciuitatis, ac prouinciæ doctrina hæc putaretur, adhibita sunt etiam illa Cappadociæ lumina. S. Gregorius Nazianzenus, S. Basilius Cæsareæ Cappadociæ Episcopi. item alter Gregorius, Nisenus Episcopus. Sed, nec ut sola Græcia, aut Oriens tantùm, uerum etiam Occidentalis, & Latinus orbis ita semper sensisse approbaretur, lectæ

ſunt ibi epiſtolæ quædam, S. Fœlicis, & S. Iulij Vrbis Romæ Epiſcoporũ. ad hæc ut non ſolum caput orbis, uerùm etiam latera illi teſtimonium perhiberent adhibitus eſt à meridie. S. Cyprianus Carthaginenſis Epiſcopus, & à ſeptentrione. S. Ambroſius Mediolani Epiſcopus. Hi ſunt igitur omnes apud Epheſum ſacrato decalogi numero magiſtri, Conciliarij, teſtes, Iudicesq́; producti, quorum beata illa ſynodus doctrinam tenens, Concilium ſequens, credens teſtimonio, obediens iudicio, absq; odio, præſumptione, & gratia de fidei regulis pronunciauit. In ſexta etiam ſynodo Conſtantinopoli celebrata ex ſola intelligentia ſanctorum condemnatus fuit Macharius hæreticus: Ac in eadem Patres ita definiunt in decimo nono canone: ſi ad ſcripturam pertinens controuerſia aliqua excitata fuerit, ne eam aliter interpretentur, q̃; quomodo Eccleſiæ luminaria, & doctores ſuis ſcripturis expoſuerunt. In ſeptima quoq; generali Synodo ex doctrina ſanctorum Patrum damnati ſunt demolitores imaginum. Solent etiam acta præcedentium conciliorum recitari, quod ſane obſeruatum eſt, uelut in uetuſtioribus Concilijs, ita in Florentino. dixerunt enim Patres ad Eugenium Papã, quod ipſi concupiuimus Pater Beatiſſime, id tu pro tua huma-

nitate concessisti, ut sanctarum Oecumenicarũ Synodorum definitiones, & decreta in medium afferrentur, tum, ut earum ordinem imitemur (Singula enim Concilia maiorum suorum acta recitare solebant, ipsáq; Catholicæ Fidei fundamenta ponebant) tum, ut Patrum illorum sensus, ac eorundem mutuus consensus, & conuenientia, & erga maiorum suorum religionem pietas, ac obseruantia nobis patefiat, tum denique, ut eorundem ipsorum Patrum sanctorum ad Deũ preces nobis in hoc nostro munere auxilio sint: & lecta sunt septem antiquarum Synodorum acta. exemplo igitur horum conciliorum in ambiguis, et dubijs quæstionibns, pro certa, & constanti ueritate Fidei conquirenda, & inuenienda ad Patrum authoritates, & maiorum definitiones est recurrendum, ex quibus nullo propemodum negocio, tantùm apertis eorum codicibus manifesta erit ueritas, nec planior, aut expeditior uia ulla potest alia esse pro ueritate fidei, & Ecclesiæ reparanda, & resarcienda in tantis hæreticorum diuisionibus, & scissuris, & uarijs, & peregrinis doctrinis. Habemus uerò illud exploratum iudicium de rebus ad Christianam religionem spectantibus ob Christi pollicitationem, & orationem, Rogaui pro te Petre, ut Fides tua non deficiat: &

ob rationes, quas ante recensui proculdubio esse in Romana Ecclesia, & sede Apostolica, adeoq; in Pontifice Maximo, qui sanè illud authoritate, & uoluntate sua cum alijs communicat. & sanè Christus absq; dubitatione huic suæ Ecclesiæ tradidit claues, et scientiæ, et potestatis. possem hoc loco innumerabiles propemodum epistolas decretales recitare, Lucij, Felicis, Eusebij, Euaristi, Alexandri, Iulij primi, Anacleti, qui fuit beatissimi Petri discipulus, & complurium aliorum, quibus perspicuum fieret, ab assumpto in cœlum domino, & Deo nostro Iesu Christo Ecclesiam Romanam iudicium exercuisse in cæteras orbis terrarum Ecclesias, & controuersias etiam transmarinas definijsse, & generalibus quoq; Concilijs authoritatem confirmatione sua nunq̃ nõ præbuisse.

ALIQVOT REGVLAE, AC notæ, quas Patres in dyudicando habere ante oculos operæprecium sit.

QVIA Patres in Concilio Oecumenico, ut dixi, & plane ostendi, futuri sunt iudices in litibus, & controuersijs componendis, quæ spectent ad Christianam religionem: Propterea ex Vincentio Lirinensi, & beato patre Augustino proponam certas quasdam regulas, & notas, quæ Patribus in dijudicando ualde proderunt, & mirificè suffragabuntur, ut facile possint certa quadam, & quasi generali, ac regulari uia Catholicæ Fidei ueritatem ab hæreticæ prauitatis falsitate, ac impietate discernere: quin etiam Ecclesiam Catholicam, & ueram à conuenticulis hæreticorum. Primum igitur ad hæreticorum fraudes cognoscendas, & aduitandos eorum laqueos, & retia, ut in fide sana cum sani, tum integri, & candidi omnes permaneamus, duplíciter fidem nostram adiuuante Spiritu sancto necesse est communire, diuinæ legis, et scripturæ sacræ inuiolabili authoritate, ac irrefragabilibus Ecclesiæ Catholicæ traditionibus: quippe cum in his duobus,

ut commonſtraui, pleniſſimé uerbum Dei contineaꝛtur: & quia hæc duo pari pietatis affectu ſuſcipimus, & ueneramur iam inde à temporibus Apoſtolorum. Quamuis autem perfectum habeamus canonem ſcripturarum, & in illis eiſdem, pariterq; in Eccleſiaſticis traditionibus uerbum Dei, quod myſteriorum, & dogmatum omnium fundamentum eſt, perfectè omnino comprehendatur: ideo tamen opus eſt in eo ſenſu accipere, atq; interpretari ſcripturã, in quo ſemper Eccleſia Romana, et Catholica docente ſpiritu ueritatis eam intellexit: quia in ea exponẽda tot ſententiæ, ac tot interpretationes ab ijs proferuntur, qui ſuo ingenio freti naucipendunt Eccleſiæ authoritatem, et ſpiritum quot capita exiſtunt. Illam ſanè aliter Nouatianus, aliter Sabellius, aliter Donatus exponit: aliter Arrius, Eunomius, Macedonius, aliter Photinus, Apollinaris, Priſcillianus, aliter Iouinianus, Pelagius, Celeſtius, Neſtorius, aliter Oecolumpadius, Zuinglius, aliter ſacramentarij cæteri, & Anabaptiſtæ, Deniq; Lutherani aliter. Deinde niti omnes Eccleſiaſticis traditionibus eo neceſſe eſt, quia in Eccleſia Catholica omni ſtudio curandum eſt, ut id firmiſſimé teneamus, quod omnibus in locis, quod omnibus ætatibus, quod à cunctis

fidelibus,

& catholicis hominibus creditum est: Id sine dubio uerè, ac proprie catholicum est, quemadmodum uis, & ratio ipsa nominis indicat. Cæterùm hoc præstabimus diligenter, si dabimus operam, ut ne latum quidem unguem discedamus, immo ut sequamur uniuersitatem, antiquitatem, consensionem. Sequemur uniuersitatem, Si ueram esse confitebimur hanc fidem, quam Catholica Romana Ecclesia confitetur: Antiquitatem uerò, si complectemur eam intelligentiam, quam sancti maiores, & Patres nostri apeiente Spiritu sancto nunq; non habuerunt, & cum alijs posteris suis communicauerunt: Consensionem deniq;, si nusq; recedemus ab ipsa omnium uetustate, à sententijsq;, & definitionibus omnium magistrorum, & Episcoporum, qui legitima, & continuata successione in cathedra Petri canonicè sederunt. Quid porrò agendum erit, cum aliqua una particula se se ab uniuersalis Fidei communione præciderit? sicut Lutherus, Carolstadius, Oecolampadius, Zuinglius, & alij prope innumerabiles hac nostra ætate se se præciderunt? membro inq; uicioso, & pestilenti uniuersi corporis incolumitas, & sanitas anteponenda est. Verùm si quando aliqua certa, uel multiiuga quidē contagio non iam unam, aut pauculas quasdam parti

culas, at uniuersam Ecclesiam polluere, atq; infi-
cere conabitur, id quod pestilenter accidit his turbu-
lentissimis temporibus, tum per generale Concilium
magnopere incumbendum erit in hoc studium, ut om
nes tanq; scopulum uitent nouitatem, constanterq;
ipsi uenerandæ antiquitati maiorum nostrorum inhæ
reant. Quod si duorum, uel trium hominum, aut cer
te unius ciuitatis, aut alicuius etiā prouinciæ malus, et
perniciosus error in antiquitate ipsa male ab ipsis
intellecta et adducta inueniatur, quēadmodū recētio
res hæretici moliuntur suos errores testimonio uetu
statis comprobare, tum illud fixū debet esse in memo
ria, & nobis uersari ante oculos, ut persuasum ha-
beamus Concilij Oecumenici decreta longè præferē-
da esse temeritati, ac inscitiæ paucorum quorundam,
etiam si authoritate antiqua illi annitantur, quam
sancta Dei Ecclesia nunq; agnouit, neq; confirmauit:
sicut Bohemi, & noui hæretici communionem sub
utraq; speciæ, nonnullaq; alia mordicus tenent, &
confirmant quasi ex antiquitate ueterum Patrum,
adeoq; Apostolorū accepta. Quomodo præterea con
sulendum est populis cum aliquid noui spargitur, de
quo nihil prorsus auditum antea fuerat? Tunc inq;
opus est conferre inuicem Patrum sententias, qui ta

metsi diuersis temporibus, & locis fuerunt, in unius tamen permanserunt Ecclesiæ Catholicæ communione, & fide, proptereaq́; tales magistri extiterunt, quibus meritò assentiri debeamus: & quicquid non unũ, atq; alterum duntaxat, uerùm omnes pariter uno, eodemq́; consensu apertè, frequenter, perseueranter, tenuisse, scripsisse, docuisse, nouerimus, id nobis quoq;, & posteris omnibus credendum esse procul dubio intelligamus. Adhæc notæ, signaq́; illa, quibus facile appareat, quomodo inter se differant Ecclesia catholica, & conuenticula hæreticorum, quæq́; magna ex parte collegimus ex Augustino cõtra epistolam Manichei, quam uocant fundamenti, memoria teneantur. primum quidem est unitas Fidei, nam Ecclesia Catholica diuersis tẽporibus per diuersos ministros, doctores, & pastores unam semper, eandemq́; fidem professa est, tenuit, & docuit, sub uno Pontifice maximo Domini, et Dei nostri Vicario, unde ipsa una quidem est Ecclesia, seuientibus contra eam infidelibus, hæreticis, & crudelibus tyrannis. Conuenticula uerò hæreticorum scissa, & diuisa flebili quodam modo inter se litigant, dissentiuntq́; magnopere. Sic hodie aliter, atq; aliter sentiunt, & prædicant alij, & alij hæretici Lutherani, Carolstadiani, Oeco-

lãpadiani, Zuingliani Anabaptistæ, quos etiam Balthasarianos appellant. Deinde alterum signum est uniuersalitas: Ecclesia enim Catholica per totum orbem terrarum diffunditur: Sic Apostolis ait Christus: Euntes in uniuersum mundum prædicate Euãgelium omni creaturæ: quod sanè futurum uaticinati sunt multò ante afflati Spiritu sancto prophetæ. A solis ortu, Dauid inquit, usq; ad occasum laudabile nomen domini, & Esaias læta re (inquit) sterilis, quoniam multi filij desertæ magis q̃ eius, quæ habet uirum: Qua de causa dicitur Catholica, idest uniuersalis. At conuenticula hæreticorum angustis finibus, & limitibus circunscribuntur. & quamuis laborent assiduè, ut dilatentur, & propagentur, uideãturq; interdum fœliciter amplificari, & ueram Ecclesiam obruere: tamen breui extinguntur. Tertiũ autem signum est canonica electio, & legitima successio Episcoporum, & ministrorum omnium. In Ecclesia quidem Catholica Pastores intrant per ostiũ in ouile ouiũ, & in cathedra Petri successione continuata sedent Episcopi, atq; ordinati ab Episcopis in clericis, et sacerdotibus habentur, ita sanè tanq; Aaron uocati. Deniq; ut Paulus ad Ephesios ait: Christus in ea dedit quosdam Apostolos, & Prophetas,

& Doctores, & Pastores, in ædificationem corporis Christi usq; ad consumationem sanctorum, hoc est ad finem mundi, donec omnes occurramus in unitatem Fidei, & agnitionis filij Dei. Electio igitur, et successio ministrorum in Ecclesia non desinet usq; ad consumationem seculi. At hæreticorum conuenticula sacerdotia promiscua tenent, quemadmodum inquit Tertullianus: idem enim sunt in eis sutor, & sacerdos, cerdo, & minister, omnes quoq; habent in sacerdotibus pueros, uiros, mulieres: Quorum quidem ministrorum electionem talem describit Paulus in posteriore ad Timotheũ epistola: ueniet, inquit, tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus; & à ueritate quidem auditum auertent: ad fabulas autem conuertentur. Quartum signum est, contentum esse diuina inspiratione in diluendis quæstionibus circa fidem, & religionem. Ecclesia quia, ut Paulus ait, columna, & firmamentum est ueritatis, ac omnino tenet uerbum Dei, & Spiritum sanctum, propterea in exponenda scriptura sacra, in reconditis mysterijs aperiendis, in traditionibus, & dogmatibus contribuendis errare uspiam nequit, diuinaq; semper inspiratione ducitur, & contenta est.

conuenticula uerò ſtatum, & quietem non inueniunt, ſibi non conſtant, digladiationum, & certaminum habent nullum finem, ac modum: ſemper diſcentes, & peruenientes nunq; ad ueritatem: ut de ſacra Eucharistia tot apud hæreticos fides exiſtunt, quot capita: immò de omnibus dogmatibus nouas, & uarias quotidie faciunt, ædunt'q; fidei confeſſiones, & catechiſmos, & bibliorum pugnantes, & contrarias inuicem translationes. Quintum ſignum eſt plantatio, & magiſterium. A Chriſto enim Eccleſia ædificata ſuper firmam petram eſt, plantata'q; ab Apoſtolis, et ab eiſdem rigata: ego inquit Paulus, Plantaui, Apollo rigauit, & Deus incrementum dedit: hi fuerunt Eccleſiæ primi fundatores, & magiſtri, qui uerbo Dei, & ſana doctrina & optimis traditionibus eam plantauerunt, et aſſiduè rigauerunt, & doctrinã ſuã probauerunt ſanctis operibus, & miraculis. At conuenticula ſuos habet hæreticos præceptores, quos imitatur, à quibus prauitate doctrinæ imbuitur, Arrium, Manicheum, Donatum, Vigleſum Lutherum, Zuinglium, & huiuſmodi alios deſertores, & nouarum ſectarum inſtitutores, Euangelij, omnium dogmatum fidei, Eccleſiaſticarum traditionum, & morum corruptores. de quibus in poſterio

re ad Thessalonicenses ait Paulus: quia non credi-
derunt ueritati, mittet illis Deus operationem erro-
ris, ut credant mendacio. Ac proinde Paulus eodem
in loco pios, & catholicos admonet in hunc modum:
state, & traditiones, quas didicistis, siue per sermo-
nem, siue per epistolam nostram. Sextum signum
est constantia in dogmatibus, & traditionibns: In
his quidem uera Ecclesia perpetuò idem credit, confi-
tetur, docet quòd eximium donum, ut Romanis dare-
tur sic orauit Paulus: Deus patientiæ, & consola-
tionis det uobis id ipsum sapere in alterutrum secun
dum Iesum Christum, ut unanimes, uno ore honorifi
cetis Deum. conuenticula uerò hæreticorum incon-
stãtia perinde sunt, ac folium, quod à uẽto agitatur:
nunc aiunt, nunc negant. quoties hæretici nostri
temporis, quæ prius affirmauerant, & millies præ
dicauerant, postea resciderunt, & sine christiano
zelo, & iudicio recantarunt, & improbauerunt? Se
ptimum signum est humilis, & formidolosa conscien
tia: catholica nimirum consciẽtia ueretur, ac timet,
ne Deum optimum maximum offendat, mortali-
ter peccet, gratiam, & Spiritum sanctum amittat,
gloriam, & beatitudinem consequatur: propterea
sub omnipotenti manu Dei subiecta, & supplex ma-

net, assidueq; infirmitate sua, & uirium suarum imbecillitate cognita, diuinum auxilium implorat, remissionem peccatorum, & gratiam, seu charitatem postulat, utq; sibi perseuerantia donetur quotidianis orationibus petit. Sed conuenticula superbo quodã-modo præsumptuosissima, nimium temere abutentia diuina bonitate, ac misericordia, quasi euidenti certitudine conspicuum habeat unusquisq; hæreticus gratiam Dei proculdubio sibi inesse, perfractam, efferatamq; habent conscientiam, prophanant sacra, uastant Ecclesias, abutuntur sacramentis, & sacramẽtalibus, dogmata fidei polluunt, derident Ecclesiasticas ordinationes, & cerimonias, turpiter loquuntur de rebus Fidei, & Ecclesiæ, damnata in generalibus Concilijs innouant, nullam prorsus habent rationem scandali, sed potius in contumeliam, & irrisionem in omnibus etiam atq; etiam student nouitati. nouam missam, nouum baptismum, noua sacramenta, nouos articulos, nouum catechismum, nouum cantum, nouos ritus, noua omnia fingunt, & contra deniq; omnia uolunt, et docent, ac semper habuit persuasum, tenuit, & prædicauit Ecclesia catholica. hos graphicè suis coloribus depingit in posteriore ad Timotheum epistola Paulus tertio capite. Octauum

signum

signum est uerus numerus, & efficacia sacramentorum. Ecclesia numero septem habet uera sacramēta, baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, ordinem, matrimonium, extremam unctionem: & horum omnium talem, ac tantam uirtutem esse credit, ut doceat ea suscipientibus gratiam conferre sine dubio ex opere operato. conuenticula septenarium numerum inficiantur: alij quidem ex recentioribus hæreticis duntaxat aiunt esse tria sacramenta, baptismum, Eucharistiam, & pœnitentiam: alij etiā negant esse pœnitentiam sacramentum: alij baptismum iterant, ac renouant: alij de Eucharistia dubitant, & diuersissime loquūtur: alij missam inuertūt: alij uerò tanq̄ rem impiam, & prophanam execrantur, et delent: alij publicam quidem missam reliquam faciunt, sed eam tamen arbitratu suo conficiunt, & priuatam omnino quasi nephariam abolendam esse arbitrantur. Omnes uerò communi consensu negant uim operis operati sacramentorum Ecclesiæ. Nonum signum est fides operosa. Membra enim Ecclesiæ non solum credunt, sed etiā propensione charitatis operantur, & operibus illis cumulatiorem gratiam, & beatam uitam promerentur. ac sunt etiam in Ecclesia, qui opera faciunt supererogationis: &

quicunq; iusti apud Deum sunt in Ecclesia id acceptum minimè referunt sterili, & mortuæ fidei, sed operosæ, ac uiuenti per charitatem: ut non tantùm imputatiuè per iustitiam, et gratiam, quæ sit in Christo Iesu, at re uera per iustitiam, & gratiam, quæ in ipsis fidelibus hæreat sint iusti. Ac huiusmodi fides ab optimo maximo Deo confirmata est piorum, & credentium plurimorum compluribus miraculis: conuenticula efferunt laudibus solam fidem, eiq; soli acceptam referunt iustificationem: in Christianis agnoscunt nullam gratiam, & iustitiam, sed opinantur homines fieri solū iustos imputatiuè: quippe quia Deus tunc illis gratiam, & iustitiam, quæ in solo Christo inest imputat: hoc est illos quanq; iusti re uera non sunt, imò in omni bono etiam opere mortaliter peccant, tamen illos habet perinde, ac si iusti re uera essent: cum fide sola persuasum habent, Christum Iesum traditum esse propter delicta nostra, & resurexisse propter iustificationem nostram: cūq; sola fide apprehendunt merita Christi, & nulla credunt esse in nobis digna merita. huius autem Fidei nullum habent authorem, qui aut in uita, aut post mortem effecerit ullum miraculum: non Arrium, Manicheum, non Lutherum, non alium quemlibet.

Quare Paulus admonet Philippenses, ut uitent huiusmodi canes, ac scissores, & malos operarios fugiant. Decimum signum est uerbum Dei: Nam, ut ante dixi, propterea ecclesia uerbum Dei habet, quia pari pietatis affectu recipit scripturas unà cum spiritu, ac uero sensu scripturarum, & sanctas, uniuersalesq; traditiones. Conuenticula uerò ideo carent uerbo Dei, quia tametsi canonicas teneãt scripturas, quarum aliquas etiam temere abijciunt, nec tamen sensum habent scripturarum, nec traditiones Ecclesiasticas, in quibus duobus tantùm quæri, & inueniri iubet uerbum Dei. Multa possem alia signa proponere, quibus facile discerneret unusquisq; ueram, & catholicam Ecclesiam à conuenticulis hæreticorum. sed his contenti erimus: alij alia colligent, omnesq; dabimus operam, ut quoad fieri potest, de Ecclesia Catholica benemereamur.

QVID SI ADVERSARII EF- *flagitarent, ut quæ hactenus in Tridentino Concilio definita, et decreta fuerũt, à Patribus denuo pertra- ctentur?*

SI certa esset aliqua spes fore, ut aduersarij nostri, qui se perfidia, & obstinatione sua diremerunt à fidelium unitate, ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ, quæ illorum salutem uehementer expetit, candido, et sincero animo reuerterentur, ac isto modo repararetur, & resarciretur unitas Ecclesiæ, quando tractarentur de integro quæcunq; Tridentinum Concilium hactenus declarauit, & definiuit, nihil mea quidem sententia præiudicij Patribus illis fieret, neq; derogaretur aliqua in parte diuino honori, neq; omnino Spiritui sancto eadem omnia denuo pertractando: tum quia nullum est periculum, ne fortè probentur, & confirmentur hæreses, generale quidem Conciliũ errare nequit uspiam, neq; enim illa denuo tractarentur, nisi ut catholici doctores aduersariorum diluerent quæstiones, & argumentationes, siquas

proferre in medium illis placeret, aut ſublatis æquiuocationibus, & amphibologijs, & catholico ſenſu probè explicato, & declarato, eorum animi cognitione ueritatis colluſtrarentur : Tum quia nondum, quod ſciam, confirmata ſunt acta huius concilij à Papa Vicario Domini, & Dei noſtri, ſine cuius nimirum confirmatione haudquaq; ſunt adeo rata, firmaq; ſacra generalium Conciliorum acta de moribus, ut non queant reſcindi, aut immutari aliquo modo, ſi præſertim illud grauis neceſſitas aliquando poſtulet.

PROPOSITARVM QVATVOR VIARUM COLLATIO.

EXPOSVI quantum par erat propoſitas quatuor uias, quibus agi poſſit in Concilio cum aduerſarijs: nunc ut melius percipiantur, & facilius in memoria teneantur, & habeantur in promptu, earum collationem breuiter inſtituam. Prima uia, ut ante dixi, ad generale Concilium ſpectare non uidetur, ſed magis ad ſedem Apoſtolicam immediaté, adeoq; ad Romanum Pontificem, à quo perti-

naces debent condemnari, & puniri. Deinde altera uia ſingularem poteſt utilitatem afferre Catholicis hominibus, at nullam ipſis aduerſarijs propter eorum pertinaciam, & obſtinationem. neq; poteſt ualere ad reſarciendã Eccleſiæ unitatem: cum enim hæretici nolint expoſitionibus, & definitionibus Patrum aſſentiri, nunq̃; redibunt hac uia in gratiam cũ Eccleſia Catholica, ſemperq́; ab ea diuiſi permanebunt. Ac certè ſecunda hæc uia terenda eſt à Patribus in Concilio propter aduerſariorum pertinaciam, & obſtinationem. Tertia porrò uia, & ſimiliter quarta ſatis, ſuperq́; proderunt, cum ad purgandá, & declaranda omnia dogmata fidei, & Chriſtianæ religionis, tum ad concordiam, pacem, & unitatem uniuerſalis Eccleſiæ reconciliandam. Sed tertia quidem futura eſt multò placidior, & quietior: nullum enim tumultum excitabit, neq; prouocabit quempiã ad iram, et excandeſcentiã. At quarta ſanè aliquãdo erit turbulẽtior ob irritatã animorũ diſſenſionem, & pugnantes eorundem opiniones, & uoluntates: Attamen facilior ad componendas lites, & tutior ad reparandam, & confirmandam ſciſſam unitatem erit, Si modò afferent aduerſarij quæſtiones, & argumentationes ſuas, quibus putant

extrudere nos de antiqua, & iuridica possessione ueritatis, non item contra eos disputandi causa nos argumentabimur. Quamuis enim non ita facile sit in omnibus articulis, etiam si diuersi, & multiplices eorum sensu aperiantur, ac tollantur æquiuocationes, amphybologiæ, unitatem reparare, atq; aduersarios Ecclesiæ reconciliare, atq; reducere in gratiam, non tamen erit difficile uiris doctis, & multũ, diu'q; uersatis in sacræ Theologiæ studijs argumenta, & quæstiones diluere aduersariorum, et illis eisdem, quantùm necessitas Christianæ ueritatis exegerit satisfacere.

DE COMPONENDIS, ET euulgandis, & confirmandis Canonibus, & decretis, & definitionibus in Concilio Oecumenico.

SI aduersarij Catholicis Patrum solutionibus, & satisfactionibus conquieuerint sine dubio reparata erit Ecclesiæ unitas, ob quam causam in primis conuocatum est Concilium Oecumenicum: sin autem perseuerauerint in pertinacia, & animi obstinatione, propterea non desistent Patres diligenter curare, ut Christiana doctrina, quoad fieri potest, rectissimè declaretur explosis diro anathemate impijs hæreticorum absurditatibus, & limatissimo quidem iudicio componantur sacri canones, & decreta, quibus Religio Christiana floreat ubiq; piarum, & fidelium nationum. Talia uerò esse conueniet quæcũque in generali Concilio ad uniuersalis Ecclesiæ utilitatem explicabuntur, & definientur, ut non solum à doctis, uerùm etiam ab indoctis facilè capiantur in uniuersa Ecclesia: Quod probè fiet, si Patres operam dabunt, ut nullæ in definitionibus, decretis, &

canonibus

canonibus æquiuocationes, & amphybologiæ, nullæq; prorſus inexplicatæ multiplicitates, aut uocum, aut ſententiarum derelinquantur: ac proinde illa præſtantibus, & clariſſimis Theologis tradiderint, ut ab eis adhibita omni cura examinentur, emẽdentur, limentur, & poliantur. Deinde cum à Patribus in conclaui, & ſecretiori conſenſu, et cœtu ſuo fuerint declarata, & definita, conuenientiq; ſubſcriptione ab omnibus fulta quemadmodum eorum intereſt (Solent enim aliter ſubſcribere qui delibaratiuam, & definitiuã habent poteſtatẽ: aliter qui ſolũ conſultiuã, et aliter qui tantũ præſſiẽt in Cõcilio tãq; ipſius coadiutores, et defenſores) tũ illa obſeruatis quidẽ ſacris, et cõueniẽtibus ceremonijs euulgabunt in publicis ſeſſionibus. Quæ certè omnia cũ abſolutiſſimè perfecta fuerint, tũ poteſtate maximi Põtificis, qua fuit cõuocatum, et celebratum Concilium, confirmabuntur. nec enim ſine tali conſirmatione ullam obligandi uim haberent. Damaſus enim Papa in Calce illius epiſtolæ, quam ad tria ſanè Aphricanæ prouinciæ Cõcilia ſcripſit, ait hoc modo: definire eccleſiaſticas ſummas querelas cauſarum, uel damnare Epiſcopos abſq; huius ſanctæ ſedis authoritate minime licet, quam omnes appellare, ſi neceſſe fuerit, & eius ſul-

ciri auxilio oportet. Nam, ut nostis, synodum sine eius authoritate fieri non est catholicum: nec ulla concilia rata leguntur, quæ non sunt fulta Apostolica authoritate. Deinde Conciliũ dissoluetur, fietq; omnibus Patribus potestas abeundi, & redeundi fœliciter ad suas Ecclesias cum sacris canonibus, & decretis, atq; adeo cum declaratis catholicis, et Christianis dogmatibus, ut ea populos suos doceant, & gregem Christi, quem pascendum, & regendum acceperunt, sanctionibus, & dogmatibus illis tanq; salutari pabulo pascant, & regant, sitq; in toto orbe terrarum unum ouile, & unus pastor. Interim autem rogabimus, ut unitas Ecclesiæ catholicæ resarciatur, & sub uno Romano Pontifice integra, & inuiolata perpetuò conseruetur, dum ueniat Dominus, & Deus noster ad iudicandos omnes homines uiuos, & mortuos.

QVID AGENDVM, SI VOcati aduersarij uenire ad Concilium recusauerint.

NONNVLLI præstantissimi, et clarissimi uiri quærũt à nobis, quid Patres agere debeãt, si fortè aduersarij nostri, cum legitimè uocati fuerint ad Concilium, eò proficisci animo contumaci, et obstinato recusauerint. toto (inquam) pectore in illud studium incumbendum est, dandaq́; omnino est opera, ut durum, & pertinacissimum illud suum propositum mutent, ceruicemq́; indomitam flectant. Id quod procurabit maximè omnium PAPA quauis ratione, uel quidem authoritate sua, uel cohortationibus, uel precibus, uel consilijs, Per Imperatorem, per Reges, per cæteros Christianos principes, quandoquidem illi gratia, & fauore optimi maximi Dei pace amabili perfruuntur. Dabit illis publicam fidem: ad congressum, & disputationem, qualem ante dixi fore utilẽ, & salutarem, admittet: nihil non faciet, quo illos pelliciat ad Concilium, quóue illos & lucretur, & ad gremium unitatemq́; ipsius Ecclesiæ amanter su-

ſcipiat, ac patrio animo complectatur. Siquidem ue-nerint, magna ſpes eſt fore, ut aliqua uia ex his, quas iudicaui, & auxilio Spiritus ſancti unitas eccleſiæ reſarciatur, & integerrimè reparetur. ſin mi-nus uenerint, purgabitur quidem, & declarabitur catholica doctrina in Concilio à Patribus, & piorũ, catholicorumq́; hominum utilitati conſuletur, ut ante dixi, quemadmodum hactenus peractum eſt in Tri-dentino Concilio annis iam compluribus. Eccleſiæ ue rò iam deſiderata unitas reintegrari non poterit: quia multi populi, & multæ prouinciæ ab Eccleſia Romana, & catholica reciſæ in odio, & ira Dei permanebunt, ac magis, magisq́; indies properabunt ad interitũ, & omnino erunt inexcuſabiles. Cum au tem Romanus Pontifex per generale Concilium, quod uniuerſam Eccleſiam repræſentat, omnem ope-ram, & omne ſtudium adhibuerit, ut omnes genera tim Eccleſiæ reconcilientur, & omnes ad clementiſſi mæ omnium matris Eccleſiæ Romanæ ſuauiſſimum gremium confugiant, tum catholicorum Regum, & Principum, tanq́; inſtrumentorum, & miniſtrorum Eccleſiæ uniuerſalis erunt partes facere omnibus ui ribus ſuis, ut ſacris Oecumenici Concilij canonibus, & decretis in omnibus locis obtemperetur, extinguã

tur hæreſes, honeſtè uiuatur, Catholica Eccleſia di-
latetur, Chriſtiana Religio in omnibus fidelibus
prouincijs propagetur. Cum enim, ut Paulus ait,
magiſtratus miniſter Dei ſit, portetq; gladium non
ſine cauſa, & uindex in iram ſit ei, qui male agit,
hæreticus autem malus ſit, non modò priuatim ſibi,
uerùm alijs etiam, ſeducendo, quatenus fieri poteſt,
etiam, ut Chriſtus ait, electos: propterea eſt auſe-
rendus, tollendusq; de medio ui, & poteſtate magi-
ſtratuum. Quamuis enim Eccleſia uarijs modis, tē-
poribus diuerſis, operam dederit, ut hæretici ſtirpi-
tus eradicarentur: primùm quidem ſpirituali gladio,
nimirum excommunicatione, & omnis dignitatis, &
honorifici gradus, & legitimorum actuum priua-
tione: Deinde certæ cuiuſdam pecuniæ mulcta: præ-
terea bonorum omnium amiſſione, mox carceribus,
inſuper exilio, tum pœnis, quas forum ſeculare duce-
ret infligendas, ac tamen citra ultimum, & capitale
ſupplicium. nam Conſtantinus Imperator Arrium
cum illius aſſeclis damnauit in exilium, quia Niceno
Concilio aſſentiri noluerunt. Et Theodoſius Impe
rator puniuit hæreticos Manicheos omnium bonorū
poſſeſſione ablata, & omni ſucceſſione priuauit, ad-
miſitq;, ut etiam poſt mortem fieret inquiſitio. Et

Valentinus Imperator decreuit, ut in ſolo Romano hæretici nullam habitandi haberent facultatem: ſtatuit quoq;, ut libri hæreticorum dilig̃eti ſtudio quærerentur, & publicè comburerentur, & Apoſtatharũ bona fiſco applicarentur. Tamen cum Pontifices, et Imperatores his modis nihil ſe proficere intelligerent, quia hæretici pro nihilo habent cenſuras Eccleſiaſticas, amiſſionem rerum ſuarum floccipẽdunt, exilium non metuunt, quandoquidem literis, & ſparſis clam ſuis pernicioſis libellis hæreſes facilè diſſeminant, neq; carceres timent, quippé cum illorum cuſtodes crebrò ſoleant corrumpere, Idcirco tandem ſanxerunt, ut relapſi hæretici, & ſuper hoc quidem cõuicti ſine omni audientia traderentur ſeculari poteſtati. Et Valentinianus, & Martianus Imperatores mandarunt, ut ultimo ſupplicio de medio tollerẽtur. id poſtremò latere debet neminem, quamuis cognitio hæreſum ad Eccleſiaſticum, et ſpirituale forum pertinet, tamen executionem infligendæ pœnæ ſpectare ad iudicem ſecularem. Quadere multi doctiſſimi uiri egregia, & præclara uolumina ædiderunt.

FINIS.

TABVLA EORVM QVAE
in hoc opuſculo continentur.

R

Errata sic corrigito.

fol. 1. pagi. 2. pro hyerarchico scribe hierarchico. f. 2 p. 1. pro reliqus. f. reliquus & p. 2. pro inprimitur imprimitur, & pro phylosophi philosophi, fog. 5. p 2. pro. Quis f. qui. f. 6. p. 2. pro nostros. f. uestros. item pro quod non f. quod uero, & pro defenderet defenderetur, & pro pontifici Pontificis. f. 7. p. 1. pro in esse. f. inesse. & p. 2. pro Pantifiee Pontifice, & pro Dauium clauium, & pro sacrementalis, sacramētalis & pro solus solius. f. 8. p. 2. pro qnædam quædam. f. 9. p 1. pro misteria, f. mysteria, & pro hystorys historicis, & pro absolutæ absolute. f. 11, p. 1. pro cathalogum, catalogum. f. 12 p. 1. pro in dictis inductis. f. 13. p. 2. pro edultera, adulteræ f. 14. p. 1. pro cathechismum, catechismum, & p. 2. pro fouentes fauentes. f. 17. p. 1. pro laycis laicis, & alibi etiam, & pro quæunt queunt. f. 17. p. 2. et 18. p. 1. pro cerimonias. s. ceremonias, & pro exercentur execrentur. f. 19. p. 2. pro neminem, minime. f. 20. p. 1. pro super erogationis, supererogationis, & p. 2. pro horthodoxis. s. orthodoxis. f. 21. p. 1. pro ecclesiam. f. ecclesia & p. 2. pro amphybologiam, amphibologiam, & pro Ipochriseos. Hypochriseos. f. 22. p. 1. pro tenta f. tentata. f. 23. p. 2. Timotheæ Timothee. f. 24. p. 1. pro immedicabile immedicabilis, & pro policarpum polycarpū, f. 30. p. 2. pro abissum f. abyssum f. 32. p. 1. pro ethimologiam etymologiam f. 33. p. 1. pro apocalipsin. f. apocalypsin f. 34. p. 1. pro mysteria. f. misteria. f. 37. p. 1. pro Thimotheum, Timotheum. f. 52. p. 1. uidetur deesse uerbum tenete. f. 56. p. 1. pro amphybologiæ scribe amphibologiæ.

Cautum est SVMMI PONTIFICIS, *Priuilegio inhibendo omnibus & singulis Christi Fidelibus tam in Italia, quam extra Italiam existentibus, præsertim Bibliopolis, seu Librarijs librorumq; impressoribus, & mercatoribus in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis latæ sententiæ, a qua non nisi satisfacto de damno, ac pena quingentorum ducatorum auri apposita absolui possint, Ne quis opus hoc intra decenium imprimere seu imprimi facere nec alibi impressum vendere possit non obstantibus quibuscunq;.*

ROMAE.

Alexius Laurentianus Almæ Vrbis Studij Bidellus impressit. Anno Salutis. M. D. LXI.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm